Învățătura despre Biserica Ortodoxă denaturată prin acțiunile ierarhiei Patriarhiei Constantinopolului și prin discursurile reprezentanților acesteia

Adunați pentru rugăciune comună și comuniune frățească în Duhul Sfânt la cinstitele moaște ale Sfântului Serghie de Radonej, în vechea Lavră ctitorită de el și închinată Sfintei Treimi, noi, episcopii Bisericii Ortodoxe Ruse, nu putem trece sub tăcere trista împărțire a lumii ortodoxe, generată în prezent de acțiunile greșite ale Patriarhiei Constantinopolului și de noile învățături care sunt răspândite de către Întâistătătorul ei și de către reprezentanții ei oficiali. Considerăm că este de datoria noastră să ridicăm vocea în apărarea învățăturii ortodoxe despre Biserică, adresându-ne atât turmei noastre iubitoare de Dumnezeu, cât și colegilor- arhipăstori ai lumii ortodoxe.

În spatele actelor schismatice ale ierarhilor aparținători de Constantinopol din Ucraina, care au împărțit familia lumii ortodoxe, se află inovații în doctrina Bisericii, implantate viguros de aceiași ierarhi, vizând distrugerea fundamentelor canonice existente. Noul concept al primatului Patriarhului Constantinopolului, prezentat ca șef pământesc al Bisericii Universale, îi atribuie drepturi și privilegii care depășesc cu mult granițele drepturilor oricărui alt Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Locale și încalcă prevederile canonice și drepturile altor Biserici.

Deja în 2008, Sfințitul Sinod al Arhiereilor Bisericii Ortodoxe Ruse, în definiția „Despre unitatea

Bisericii”, a rezumat principalele teze ale noului concept eclesiologic al reprezentanților Bisericii din Constantinopol, menționând că acest concept vine din înțelegerea canoanelor individuale (în primul rând regulile 9, 17 și 28 ale Sinodului IV Ecumenic), care nu sunt împărtășite de întreaga Biserică Ortodoxă, și devine o provocare pentru unitatea pan-ortodoxă.

Conform acestui concept, a) este considerată ca aparținând Ortodoxiei Universale doar acea Biserică Locală care este în comuniune cu Scaunul de la Constantinopol; b) Patriarhia Constantinopolului are dreptul exclusiv de jurisdicție bisericească în toate țările diasporei ortodoxe; c) în aceste țări, Patriarhia Constantinopolului reprezintă unilateral opiniile şi interesele tuturor Bisericilor Locale în fața autorităţilor statului; d) orice episcop sau cleric care slujește în afara teritoriului canonic al Bisericii sale locale se află sub jurisdicția bisericească a Constantinopolului, chiar dacă el însuși nu își dă seama și, prin urmare, dacă se dorește, poate fi acceptat în această jurisdicție fără scrisoare de eliberare; e) Patriarhia Constantinopolului stabilește limitele geografice ale Bisericilor și, dacă opinia sa nu coincide cu opinia uneia dintre Biserici în această problemă, își poate stabili propria jurisdicție pe teritoriul acestei Biserici; f) Patriarhia Constantinopolului stabilește unilateral care Biserică Locală autocefală poate sau nu poate participa la evenimentele inter-ortodoxe.

Sinodul a remarcat că o astfel de viziune a Patriarhiei Constantinopolului asupra propriilor drepturi și puteri intră în contradicție de netrecut cu tradiția canonică veche de secole pe care se bazează existența Bisericii Ortodoxe Ruse și a altor Biserici Locale. Sinodul a recunoscut că toate problemele menționate pot fi soluționate definitiv doar la Sinodul Ecumenic al Bisericii Ortodoxe, iar până la definitivarea unei analize pan-ortodoxe a inovațiilor enumerate, a cerut Bisericii din Constantinopol să manifeste prudență și să se abțină de la pași care ar putea distruge unitatea ortodoxă. Acest lucru se aplică în special încercărilor de revizuire a limitelor canonice ale Bisericilor Ortodoxe Locale.

La ora actuală, la revendicările Constantinopolului care au fost indicate de Sinodul Episcopilor din 2008 s-au adăugat și altele mai noi. În special: a) Patriarhul Constantinopolului insistă că are dreptul să examineze recursurile împotriva hotărârilor judecătorești luate în orice altă Biserică Ortodoxă Locală și să ia o decizie definitivă asupra acestora; b) Patriarhul Constantinopolului se consideră a avea dreptul de a se amesteca în treburile interne ale oricărei Biserici Ortodoxe Locale dacă consideră că este necesar; c) Patriarhul Constantinopolului declară că are autoritatea de a anula interdicțiile canonice impuse în alte Biserici Locale, de a „readuce în scaun” episcopii care au fost depuși din treapta ierarhică din cauza acțiunilor schismatice; d) mai mult, persoanele care nici măcar nu au fost vreodată hirotonite de către un episcop canonic (de exemplu, cele hirotonite de un episcop depus și un fost diacon dându-se drept episcop) sunt „repuse” în cin prin hotărârea Patriarhului Constantinopolului; e) Patriarhul Constantinopolului se consideră a avea dreptul de a primi în jurisdicția sa canonică clerul oricăror eparhii din orice Biserică Locală fără scrisori de eliberare; f) Patriarhul Constantinopolului își revendică dreptul exclusiv de inițiativă în convocarea sinoadelor panortodoxe și a altor manifestări panortodoxe semnificative; g) În sfârșit, contrar acordurilor inter-ortodoxe la care s-a ajuns în timpul pregătirii Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe, care prevăd că acordarea autocefaliei uneia sau altei Biserici Locale este posibilă numai cu acordul tuturor Bisericilor Locale general recunoscute, Patriarhul Constantinopolului își declară dreptul exclusiv de a proclama autocefalia noilor Biserici Locale, inclusiv a celor care nu se află în jurisdicția Bisericii din Constantinopol, fără acordul Întâistătătorilor și Sinoadelor altor Biserici Ortodoxe Locale. În același timp, însuși conceptul de autocefalie este interpretat în așa fel încât să însemne de fapt subordonarea Bisericii autocefale față de Patriarhia Constantinopolului.

Abaterile de la eclesiologia ortodoxă, enumerate mai sus, atunci când au fost traduse din planul teoretic în cel practic au dus la o criză profundă a Ortodoxiei universale. Cauza imediată a crizei a fost invadarea Ucrainei de către Patriarhia Constantinopolului. Acest act anticanonic și criminal, pentru care Patriarhul Bartolomeu al Constantinopolului poartă răspundere personală, a primit o evaluare adecvată

în declarațiile Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse din 14 septembrie și 15 octombrie 2018, 26 februarie 2019, precum și în hotărârile Sfântului Sinod din 28 decembrie 2018 (revista nr. 98) și 4 aprilie 2019 (revista nr. 21).

Vizita Patriarhului Bartolomeu la Kiev care a urmat în perioada 20-24 august 2021 a primit o evaluare canonică la ședința Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse din 23-24 septembrie 2021, care a decis: „Să considere sosirea la Kiev a Patriarhului Bartolomeu al Constantinopolului cu însoțitorii săi fără o invitație din partea Patriarhului Moscovei și a întregii Rusii, a Mitropolitului Onufrie al Kievului și al Întregii Ucraine și a ierarhilor legitimi ai Bisericii Ortodoxe Ucrainene ca fiind o încălcare gravă a canoanelor, în special, a celui de-al 3-lea canon al Sinodului de la Sardica și a celui de-al 13-lea canon al Sinodului din Antiohia" (revista nr. 60). Printre vizitele anticanonice recente ale Patriarhului Bartolomeu, trebuie menționată și vizita în Lituania din 20–23 martie și Estonia din 16–20 iunie 2023.

Încercările Constantinopolului de a convinge toate Bisericile Ortodoxe Locale de corectitudinea acțiunilor întreprinse nu au adus rezultatele așteptate.

Între timp, Patriarhul Bartolomeu al Constantinopolului a anunțat deja noi acte anticanonice. În special, la 21 martie 2023, la o întâlnire cu Prim-ministrul Republicii Lituania la Vilnius, acesta a declarat: „Astăzi se deschide în fața noastră o nouă perspectivă, precum și oportunitatea de a lucra împreună pentru a crea exarhatul Patriarhiei Ecumenice din Lituania"[1]. Astfel, se pregătește o altă invazie a teritoriului canonic al Bisericii Ortodoxe Ruse.

Întrucât acțiunile ilegale ale Constantinopolului continuă, iar ideile care distorsionează învățătura ortodoxă despre Biserică sunt dezvoltate în continuare, considerăm că este de datoria noastră să reamintim turmei noastre principiile de bază pe care s-a construit eclesiologia ortodoxă de-a lungul secolelor și să depunem mărturie despre întreaga Plenitudine ortodoxă a fidelitatii noastre fata de aceste principii imuabile. Încălcarea acestora de către Patriarhul Bartolomeu al Constantinopolului a devenit cauza schismei din Ortodoxia universală.

1. Pretențiile Patriarhului Constantinopolului privind primatul puterii asupra Bisericii Universale

Biserica a fost întemeiată pe pământ de Însuși Domnul Iisus Hristos. Ea este o adunare a credincioșilor în Hristos, în care El Însuși cheamă pe toți să intre. Biserica nu este o comunitate umană obișnuită; Duhul Sfânt este prezent și activ în ea.

Biserica este un organism divin-uman, Trupul mistic al lui Hristos, așa cum spune despre ea Apostolul Pavel: „Binecuvântat să fie Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, Cel ce întru Hristos, ne-a binecuvântat pe noi în ceruri, cu toată binecuvântarea duhovnicească. ... care este trupul Lui, plinătatea Celui ce plinește toate întru toți și toate le-a supus sub picioarele Lui și mai presus de toate, L-a dat pe El, Cap Bisericii." (Efeseni 1:3, 23,22). Chipul trupului indică unitatea tuturor membrilor Bisericii sub un singur Cap - Domnul Iisus Hristos (vezi Col. 1:18).

Scopul Bisericii este mântuirea oamenilor și a lumii întregi. Mântuirea poate fi găsită doar în Biserica lui Hristos. Potrivit cuvintelor sfințitului mucenic Ciprian al Cartaginei, „nu mai poate avea ca Tată pe Dumnezeu, cel ce nu are Biserica drept mamă"[2].

Crezul indică patru proprietăți esențiale ale Bisericii: unicitatea, sfințenia, sobornicitatea și apostolicitatea.

Există o singură biserică pentru că există un singur Dumnezeu. Biserica este unică și unită pentru că îi unește pe credincioși prin unirea credinței, a Botezului, a Darului Duhului Sfânt și a Comuniunii Euharistice în Domnul Iisus Hristos. Biserica este indivizibilă: „Unde este Hristos, acolo este

Biserica”[3], „Unde este Duhul Sfânt, acolo este Biserica”[4].

Biserica este sfântă deoarece Iisus Hristos, Capul ei, este Sfânt -. Membrii Bisericii împărtășesc sfințenia Sa.

Biserica este universală (catolică), întrucât este răspândită în întreaga lume, este deschisă credincioșilor indiferent de timp, loc, origine și statutul social al celor care doresc să i se alăture. Catolicitatea Bisericii se reflectă și în comuniunea dintre Bisericile locale care formează Biserica Universală. Episcopii Bisericilor Locale, în ciuda pozițiilor lor diferite, sunt egali între ei ca fiind înălțați la aceeași treaptă arhierească. Deoarece fiecare episcop a primit de la Duhul Sfânt același har ca și ceilalți episcopi, demnitatea tuturor episcopilor este egală: „Episcopul primului scaun nu va fi numit exarh de preoți sau mare preot” (canonul 48 al Sinodului de la Cartagina). A da oricărui episcop o semnificație specială în sens sacramental sau teologic este o denaturare a sobornicității.

Proprietatea sobornicității nu exclude slujirea întâistătătorului. În documentul „Poziția Patriarhiei Moscovei în problema primatului în Biserica Universală”, adoptat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse în 2013, s-a remarcat că „în Sfânta Biserică a lui Hristos, primatul întru totul aparține Capului ei – Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu și Fiul Omului”. În document se precizează că înlocuirea primatului onorific tradițional și justificat canonic al Patriarhiei de Constantinopol cu doctrina primatului de putere ca aparținând acesteia se întemeiază pe transferul ilegal al puterii de la nivelul episcopiei la nivelul Bisericii Universale, contrar faptului că la diferite niveluri ale vieții bisericești primatul are o natură diferită și surse diferite. Aceste niveluri sunt: a) episcopia (eparhia), b) Biserica locală autocefală și c) Biserica universală.

La nivel de eparhie, primatul aparține episcopului. Sursa primatului episcopului în eparhia sa este succesiunea apostolică, primită prin hirotonie. În teritoriul său ecleziastic, episcopul are putere deplină - sacramentală, administrativă și de învățătură.

La nivelul Bisericii Locale autocefale, primatul aparține episcopului, ales ca Întâistătător al Bisericii Locale de către Soborul ierarhilor săi. Sursa primatului la nivelul Bisericii autocefale este alegerea episcopului întâistătător de către Soborul (sau Sinodul), ce are putere bisericească deplină. Întâistătătorul Bisericii Locale autocefale este primul dintre episcopii egali, după cum se spune în Canonul Apostolic 34: „Se cade ca episcopii fiecărui neam să cunoască pe cel dintâi între ei și să-l socotească pe el drept căpetenie și să nu facă nimic dincolo de autoritatea lui, fără încuviințarea lui; să facă fiecare numai cele ce privesc eparhia sa și locurile care le aparțin. Dar nici cel dintâi să nu facă nimic fără încuviințarea tuturor. Căci numai astfel va fi înțelegere și se va mări Dumnezeu prin Domnul în Duhul Sfânt: Tatăl și Fiul și Sfântul Duh.” Puterile Întâistătătorului sunt determinate de Sobor (Sinod) și sunt întărite prin regulamentul adoptat în mod sobornicesc. Întâistătătorul Bisericii Locale autocefale nu are putere unică în ea, ci o guvernează sobornicește - în conlucrare cu alți episcopi.

La nivelul Bisericii Universale ca și comuniune a Bisericilor Locale autocefale, primatul este determinat în conformitate cu tradiția sfintelor diptice si este un primat onorific. Sursa primatului onorific la nivelul Bisericii Universale este tradiția canonică a Bisericii, consemnată în sfintele diptice și recunoscută de toate Bisericile Locale autocefale. Canoanele pe care se întemeiază sfintele diptice nu acordă episcopului întâistătător în cinste nici o putere în întreaga Biserică. [5]

De-a lungul secolelor, această înțelegere a primatului a fost susținută și de patriarhii de la Constantinopol, în special prin contestarea pretențiilor Papei de la Roma asupra jurisdicției universale. În prezent, însă, unul dintre teologii de frunte ai Patriarhiei de Constantinopol afirmă că „fenomenul antipapalismului, înțeles ca respingerea „primului” în Biserica Universală... este, strict vorbind, eretic... Faptul că Bisericile Ortodoxe refuză astăzi să recunoască între ele orice primat asemănător celui al

Romei creează principala problemă în dialogul lor cu Roma.” [6]

În prezent, în cadrul Patriarhiei Constantinopolului a fost formulată și actualizată o nouă viziune a primatului la nivelul Bisericii Universale. Patriarhul Constantinopolului nu mai este considerat „primul dintre egali”, ci „primul fără egali”. [7] Primatul său în Biserica Universală este asemuit cu primatul lui Dumnezeu Tatăl în Sfânta Treime. [8] Se presupune că el este „părintele spiritual al tuturor oamenilor, indiferent dacă ei înțeleg sau nu acest lucru”. [9] Celelalte Biserici Locale sunt privite ca fiind în sânul Bisericii celei Una datorită faptului că sunt în comuniune cu Constantinopolul. [10] Puterile speciale ale Patriarhului Constantinopolului sunt definite ca provenind din privilegii până acum necunoscute pe care le-a primit chiar de la apostoli. [11] Dreptul de a vorbi în numele deplinei Biserici Ortodoxe este văzut ca decurgând automat din faptul că Patriarhul Constantinopolului ocupă tocmai această funcție și nu din faptul că i s-a acordat de către Bisericile Locale acest drept ca urmare a unui consens pan-ortodox. [12]

În discursurile oficiale ale Întâistătătorului de astăzi al Patriarhiei Constantinopolului, această Biserică Locală este de fapt identificată cu Ortodoxia Universală. Vorbind la Vilnius pe 22 martie 2023, Patriarhul Bartolomeu a declarat: „ Va fi oare Ortodoxia cunoscută și de acum încolo prin sursa și protectorul ei, prin centrul său tradițional și istoric – Patriarhia Ecumenica a Constantinopolului? Aceasta este o întrebare esențială care definește natura, identitatea și existența Ortodoxiei.” [13]

Patriarhul Bartolomeu susține că „pentru Ortodoxie Patriarhia Ecumenica este aluatul care „dospește toată pâinea” (Galateni 5.9) Bisericii și istoriei”. Patriarhia Constantinopolului „întruchipează etosul autentic al Ortodoxiei: „La început era Cuvântul... În El era viața, iar viața era lumina oamenilor” (Ioan 1.1, 4). Începutul Bisericii Ortodoxe este Patriarhia Ecumenică, în aceasta este viața, iar această viață este lumina Bisericilor'”. [14] Citându-l pe regretatul mitropolit al Gortinei și Arcadiei Chiril, care spunea că „Ortodoxia nu poate exista fără Patriarhia Ecumenica”, Patriarhul Bartolomeu afirmă că „fiecare dintre noi trebuie să-și întărească legătura cu Primul dintre noi pentru a bea apă din izvorul preaplin, a cărei origine este neamul nostru evlavios și credința noastră curată”. Se afirmă că „Patriarhia Ecumenică are responsabilitatea menținerii ordinii bisericești și canonice, deoarece numai ea deține privilegiul canonic, precum și rugăciunea și binecuvântarea Bisericii și Sinoadelor Ecumenice, de a îndeplini această îndatorire înaltă și exclusivă de Mamă grijulie și născătoare de Biserici. Dacă Patriarhia Ecumenica va renunța la această obligație și se va retrage din arealul inter-ortodox, Bisericile Locale vor deveni ca „niște oi fără păstor” (Matei 9.36), risipindu-și puterea în inițiative bisericești în care smerenia credinței se amestecă cu aroganța puterii." [15]

Potrivit Patriarhului Bartolomeu, doctrina egalității primatelor ortodoxe este o denaturare a eclesiologiei ortodoxe, împotriva căreia crede că este necesar să-i avertizeze pe episcopii Bisericii din Constantinopol: „Fără recunoașterea responsabilității jertfelnice, chenotice și de neînlocuit a Patriarhului Constantinopolului, eclesiologia nu poate fi în niciun caz sănătoasă și în nici un fel nu poate fi în acord cu modul de gândire și etosul părinților care au viețuit aici sau în alte locuri. Tu însă slujește adevărata și neschimbătoarea eclesiologie nepătată de trista denaturare că toți suntem egali și că întâiul – Constantinopolului – există doar de „de dragul onoarei”. Da, suntem egali, avem unul și aceeași treaptă episcopală, dar în baza canoanelor și a tradiției vechi de secole am primit și alte privilegii semnificative, unice prin natura lor și la care nu avem nici o intenție să renunțăm.” [16]

Patriarhul Bartolomeu afirmă deschis că întâistătătorii din Constantinopol au dreptul exclusiv de a interveni din proprie inițiativă în treburile interne ale oricărei Biserici Locale în orice problemă, de a evalua în mod independent și de a anula sau revizui actele întâistătătorilor Bisericilor autocefale dacă aceste acte sunt considerate de Constantinopol a fi „deficitare”: „Marea Biserică a lui Hristos, atunci când are de-a face nu numai cu dogme, sfânta tradiție, cerințe canonice sau alte probleme comune referitoare la întregul trup al Bisericii, ci și referitor la anumite probleme relativ importante ce privesc anumite Biserici Locale, nu a ezitat niciodată și niciunde și nu a renunțat la drepturile sale de tutelă în

ceea ce privește sprijinul, uneori din proprie inițiativă și din simțul datoriei, iar uneori la cererea părților interesate, aducând o contribuție efectivă în calitate de arbitru în vederea soluționării disputelor apărute între sfintele Biserici ale lui Dumnezeu, în vederea reglementării discordiei dintre păstori și turma lor, pentru a evita dificultăți suplimentare și pentru a readuce problemele bisericești pe calea canonică, pentru a întări acțiunile uneori insuficiente ale conducătorilor spirituali din anumite biserici, pentru a-i susține pe cei slabi, șovăielnici și pe cei care au devenit victime ale unor intrigi în cadrul Ortodoxiei, pe scurt pentru a evita toate greutățile morale și materiale care amenință bunăstarea acelor Sfinte Biserici". [17]

Orice ruptură în comuniunea cu Patriarhia Constantinopolului a oricărei biserici locale este privită ca o îndepărtare a acesteia de Ortodoxie: „Cei care caută să rupă comuniunea euharistică cu Patriarhia Ecumenică se separă și se taie astfel de rădăcina arborelui Bisericii Ortodoxe". [18]

Reclamând puteri exclusive în cadrul Bisericii Ortodoxe, Patriarhia Constantinopolului nu se consideră legată nici măcar de hotărârile acelor soboare pe care ea însăși le-a convocat. Astfel, în 2018, Sinodul Patriarhiei Constantinopolului a adoptat o rezoluție privind posibilitatea unei a doua căsătorii pentru clerici în circumstanțe speciale. Această rezoluție este în contradicție directă cu documentul intitulat Taina căsătoriei și impedimentele sale adoptat la Sinodul de la Creta, ale cărui hotărâri Patriarhia Constantinopolului le-a declarat obligatorii chiar și pentru acele Biserici Locale care au refuzat să participe.

Această înțelegere a primatului în cadrul Bisericii Universale și a locului Patriarhului Constantinopolului în familia Bisericilor Ortodoxe Locale este diametral opusă Tradiției Bisericii Ortodoxe și este infirmată categoric de Biserica Ortodoxă Rusă, care rămâne loială literei și spiritului canoanelor bisericești.

Tradiția patristică și doctrina ortodoxă a Bisericii afirmă egalitatea Întâistătătorilor Sfintelor Biserici ale lui Dumnezeu și nu acordă primului dintre ei nici un fel de putere. Acest lucru a fost mărturisit de-a lungul istoriei de către Patriarhii Răsăriteni, inclusiv de cel din Constantinopol.

Patriarhul Constantinopolului Ioan al X-lea Kamateros (1198-1206), în scrisoarea sa către Papa Inocențiu a insistat că Biserica Romei nu poate fi mama tuturor celorlalte Biserici, deoarece „există cinci mari Biserici care sunt și ele toate onorate cu demnitate patriarhală, iar Biserica Romei este prima între surori aflate în aceeași cinste"; „ Credem că Biserica Romei ocupă primul loc printre aceste mari scaune, numai în ordine și este cinstită numai în virtutea acestei demnități de a fi pe primul loc în raport cu celelalte biserici ca între surori egale în cinste și având același tată, născute fiind de Tatăl Cel Unul Ceresc „ din Care îşi trage numele orice neam în cer şi pe pământ" (Efeseni 3.15), dar că ea este învățătoare și mamă a celorlalte biserici, nu am fost învățați defel." [19]

Mărturisirea de credință din 1623 a Patriarhului Alexandriei Mitrofan (Critopol), semnată și de Patriarhii Ieremia al III-lea al Constantinopolului, Atanasie al V-lea al Antiohiei, Crisantos al Ierusalimului, și un număr de alți arhierei ai Bisericii din Constantinopol, precizează: „Între cei patru patriarhi există o egalitate care se potrivește cu adevărat păstorilor creștini. Niciunul dintre ei nu este ridicat deasupra celorlalți și niciunul dintre ei nu se crede în niciun fel vrednic să fie numit cap al Bisericii Catolice... Capul Bisericii Catolice este Domnul Iisus Hristos, care este cap al tuturor celor ce alcătuiesc întregul trup (Efeseni 5. 15-16) ... Știind aceasta, prea sfinții și fericiții patru Patriarhi ai Bisericii Universale, moștenitori ai apostolilor și adepți ai adevărului, nu doresc să numească pe nimeni cap, mulțumiți fiind de Capul îndumnezeit și atotputernic care a fost numit și care stă de-a dreapta Tatălui și veghează de sus asupra tuturor. Ei se tratează unul pe celălalt cu egală demnitate. În afara catedrei lor, nu există nicio distincție între ei. Stăpânește Patriarhul Constantinopolului, iar alături de el este Patriarhul Alexandriei, apoi al Antiohiei și apoi alături de el al Ierusalimului." [20]

Refuzând o invitație a Papei la Conciliul I Vatican, Patriarhul Constantinopolului Grigore al VI-lea, în 1868 scria: „Nu putem accepta ca în Biserică să existe un oarecare episcop care să fie mai presus de toți ceilalți și să fie alt cap înafară de Domnul,... sau să fie un patriarh care să vorbească de la catedră și să fie deasupra Sinoadelor Ecumenice... sau că apostolii nu sunt egali și, prin urmare, să jignim Sfântul Duh care ne-a luminat pe toți în mod egal sau că un anume patriarh sau papă are vechime în scaunul său nu datorită unui Sinod, nu de la oameni, ci, după cum spuneți, conform unui drept divin". [21]

În 1894, Patriarhul Constantinopolului Antim al VII-lea, în scrisoarea sa către Papa Leon al XIII-lea, a subliniat în mod asemănător egalitatea primatelor bisericilor locale: „Sfinții părinți, cinstindu-l pe episcopul Romei numai ca episcop al orașului imperial, i-au acordat onorabilul privilegiu de a prezida, l-au privit ca pe primul dintre ceilalți episcopi, adică primul dintre egali, privilegiu pe care l-au acordat apoi episcopului orașului Constantinopol, când acel oraș a devenit oraș imperial în cadrul Imperiului Roman.... Fiecare biserică autocefală din Orient și din Occident, luată separat, la vremea celor șapte Sinoade Ecumenice era complet independentă și autonomă... în timp ce episcopul Romei nu avea dreptul să intervină, deoarece și el era supus hotărârilor Sinoadelor." [22]

Istoria Bisericii cunoaște multe cazuri când arhiereul Constantinopolului a intrat în erezie sau schismă. Mai exact, Episcopul Constantinopolului Eusebiu, era arian, în timp ce Macedonie era pnevmatomah. Episcopul Constantinopolului Nestorie a fost eretic, fapt pentru care a fost depus și excomunicat din Biserică la Sinodul III Ecumenic. Patriarhii Constantinopolului Serghie I, Pir I, Paul al II-lea și Petru erau toți monoteliți, în timp ce patriarhii Anastasie, Constantin al II-lea, Nichita I, Teodot Cassitera, Antonie I Cassimata și Ioan al VII-lea Gramaticul erau toți iconoclaști. Patriarhii Mitrofan al II-lea și Grigore al III-lea Mamma erau în uniune cu Roma.

Aparținerea de Biserica Ortodoxă este determinată nu de prezența sau absența comuniunii cu Patriarhul Constantinopolului, ci de respectarea fermă a tradiției dogmatice și canonice. În acele cazuri în care Patriarhul Constantinopolului însuși intră în erezie sau schismă, așa cum s-a întâmplat în repetate rânduri de-a lungul istoriei, el este cel care nu mai este în comuniune cu Biserica Ortodoxă și nu cei care urmează canoanele și, pentru apărarea adevărului, sunt siliți să rupă comuniunea cu el. În special, când Patriarhul Constantinopolului s-a alăturat Uniunii cu Roma, celelalte Biserici Locale au continuat să păstreze cu fermitate credința ortodoxă. Iar plinătatea harului din ele nu s-a diminuat în niciun fel ca urmare a rupturii temporare a comuniunii cu Patriarhul Constantinopolului.

În Biserica Ortodoxă nu poate exista un Întâistătător care să se bucure de privilegii speciale în raport cu ceilalți Întâistătători. Capul Bisericii Universale este Domnul Iisus Hristos („El este capul trupului Bisericii", Coloseni, 1.18), și nu Patriarhul Ecumenic. [23] Intervenția unei Biserici Locale în treburile altei Biserici este inadmisibilă. Primatul Patriarhului Constantinopolului între Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe Locale este un primat de onoare și nu de autoritate. El nu îi acordă niciun privilegiu deosebit, cu excepția celor care i-ar putea fi acordate printr-un consens al Bisericilor Ortodoxe Locale, așa cum s-a întâmplat în timpul pregătirilor pentru Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe, când, prin acordul Bisericilor, funcția de coordonator al desfășurării evenimentului a fost încredințată Patriarhului Constantinopolului.

În prezent, datorită faptului că Patriarhul Constantinopolului s-a alăturat unei schisme, a devenit imposibil pentru Biserica Ortodoxă Rusă să-i recunoască primatul de onoare. După cum a remarcat Sfântul Sinod în declarația sa din 15 octombrie 2018, intrarea în comuniune cu cei care au intrat în schismă, și cu atât mai mult cu cei excomunicați din Biserică, înseamnă și intrare în schismă și este condamnată drastic de canoanele Sfintei Biserici: „Dacă vreunul dintre episcopi, preoți sau diaconi, sau cineva din cler, va fi găsit comunicând cu persoane excomunicate, să fie și el excomunicat, ca unul care aduce confuzie în cinul Bisericesc" (Sinodul din Antiohia, canonul II ; cf. canoanelor 10 și 11 apostolice).

În rezoluța din 23-24 septembrie 2021, Sfântul Sinod a remarcat că „prin sprijinirea schismei din Ucraina, Patriarhul Bartolomeu a pierdut încrederea a milioane de credincioși” și a subliniat că „în condițiile în care majoritatea credincioșilor ortodocși nu mai sunt în comuniune cu el, el nu mai are dreptul să vorbească în numele Ortodoxiei universale și să se prezinte ca lider al acesteia.” [24]

2. Pretențiile Patriarhiei Constantinopolului față de rolul instanței supreme de apel în Biserica Universală.

O încălcare flagrantă a ordinii canonice existente în Biserica Ortodoxă este pretenția privind presupusele „privilegii canonice ale Patriarhilor Constantinopolului de a audia apelurile arhiereilor și clericilor din toate Bisericile Autocefale”. [25] Constantinopolul își întemeiază această afirmație pe canonul al 9- lea al Sinodului al IV-lea Ecumenic, [26] care prevede că un cleric cu o plângere împotriva Mitropolitului regiunii ar trebui „să apeleze la exarhul plaiurilor sau la scaunul orașului imperial Constantinopol”.

Totuși, acest canon nu se extinde asupra tuturor Bisericilor Locale, ci numai asupra Bisericii Locale din Constantinopol și este valabil numai în limitele ei. Acest lucru este menționat și de influentul canonist bizantin Ioan Zonaras, care indică faptul că „nu peste toți mitropoliții fără excepție este pus drept judecător, ci numai asupra celor sub el, pentru că nu poate cere socoteală mitropoliților din Siria, sau Palestina, sau Fenicia, sau Egipt împotriva voinței lor; dar mitropoliții Siriei trebuie judecați de Patriarhul Antiohiei, cei din Palestina de Patriarhul Ierusalimului, iar cei din Egipt de Patriarhul Alexandriei, de la care au primit punerea mâinilor și căruia I se supun”. [27]

Sfântul Nicodim Aghioritul în Pidalionul său, care este o sursă autorizată de drept canonic bisericesc pentru Biserica din Constantinopol, observă, și el, că „Întâistătătorul Constantinopolului nu are dreptul de a acționa în diocezele și regiunile celorlalți patriarhi, iar acest canon nu-i acordă dreptul de a audia apeluri, indiferent de caz în cadrul Bisericii Universale”. Sfântul Nicodim enumeră o serie întreagă de argumente în sprijinul acestei interpretări și ajunge la concluzia că „în prezent... Întâistătătorul Constantinopolului este primul, singurul și ultimul judecător asupra mitropoliților puși sub el, dar nu și asupra celor care sunt supuși celorlalți patriarhi”. [28]

În diferite perioade istorice au existat cazuri în care Întâistătătorii altor Biserici Locale au apelat la Patriarhul Constantinopolului pentru ajutor. Această practică se reflectă, în special, în „Circulara Sfintei Una, Sobornicească și Apostolească Biserică către toți creștinii ortodocși” (1848), care spune: „Patriarhii Alexandriei, Antiohiei și Ierusalimului, în cazul unor situații ieșite din comun și încurcate, scrieți Patriarhului Constantinopolului, pentru că acest oraș este capitala imperială și, în plus, are avantajul acordat de Sinoade. Dacă prin ajutorul frățesc problema va fi rezolvată, atunci va fi bine; dacă nu, atunci chestiunea să fie transferată guvernului în timp util. Dar această asistență frățească în credința creștină nu se face cu prețul înrobirii Bisericilor lui Dumnezeu”[29].
Totuși, aici se vorbește în primul rând, de Biserici Locale concrete, și anume cele din Alexandria, Antiohia și Ierusalim, și nu de toate Bisericile care au existat sau de Bisericile care există în prezent. În al doilea rând, nu avem de-a face cu „situații ieșite din comun și încurcate” care ar trebui prezentate spre examinare Patriarhului Constantinopolului de către Întâistătătorii acestor biserici din propria inițiativă, în cazul în care nu-și pot rezolva singuri problemele. În al treilea rând, textul afirmă clar că participarea Constantinopolului la soluționarea acestor probleme nu ar trebui să dăuneze în niciun fel libertății Bisericilor Locale. În al patrulea rând, textul nu menționează nicăieri că un anumit episcop sau cleric al unei anumite Biserici Locale, ocolind pe Întâistătătorul său sau autoritatea sinodală supremă a Bisericii sale, ar putea face apel la Patriarhul Constantinopolului. Practica de a apela în chestiuni

complicate la Patriarhul Constantinopolului era determinată de faptul că aici era „capitala imperială”, ceea ce, după cum bine știe toată lumea, nu mai este. Este evident că puterile corespunzătoare ale scaunului de la Constantinopol nu se puteau extinde dincolo de limitele teritoriului aflat sub autoritatea împăraților menționați mai sus: în 1848, „împărat” era sultanul, și aici nu putea fi vorba decât de Biserici Locale situate în limitele Imperiului Otoman.

În istoria contemporană au existat cazuri când, din proprie inițiativă, o anumită Biserică Locală, prin persoana Întâistătătorului ei sau a Sinodului ei, a apelat la Constantinopol pentru ajutor dacă nu puteau rezolva singuri o anumită problemă apărută. Patriarhul Constantinopolului în aceste cazuri nu a acționat ca cea mai înaltă instanță de apel, ci ca un coordonator care oferă ajutor unei biserici suferinde din partea celorlalte Biserici Ortodoxe Locale.

Un exemplu de astfel de acțiune pan-ortodoxă sub rolul coordonator al Patriarhului Constantinopolului a fost unul dintre episoadele de vindecare a schismei din Biserica Ortodoxă Bulgară. În 1998, la cererea Patriarhului Bulgariei Maximus, Patriarhul Constantinopolului Batolomeu a prezidat un mare sobor convocat la Sofia, la care au participat, în perioada 30 septembrie - 1 octombrie 1998, Întâistătătorii și reprezentanți a treisprezece Biserici Locale Ortodoxe. Sinodul a acceptat pocăința unui număr de episcopi [30] care se aflau în schismă și a preoților, monahilor și mirenilor care li se alăturaseră reunindu-i în Biserica Ortodoxă Bulgară canonică. [31]

Mulți ani mai târziu, Patriarhul Bartolomeu și-a declarat intenția de a „vindeca schisma ucraineană”, dar a acționat într-un mod diferit de cel în care schisma din cadrul Bisericii Bulgare a fost vindecată. Dacă în acest caz conducerea Bisericii Bulgare s-a îndreptat către Constantinopol, atunci în prezent nici Ierarhia Bisericii Ortodoxe Ruse, nici Ierarhia Bisericii Ortodoxe Ucrainene Autonome nu au apelat vreodată la Constantinopol pentru a rezolva această problemă. S-au adresat către Patriarhul Bartolomeu autoritățile guvernamentale laice, precum și două grupuri de schismatici, ocolind Biserica Ortodoxă Ucraineană. Iar decizia Constantinopolului de a „restabili în treaptă” pe fostul mitropolit excomunicat al Kievului, Filaret Denisenko, a fost luată cu încălcarea canoanelor bisericești.

Este important să reamintim că la 26 august 1992, ca răspuns la sesizarea că mitropolitul Filaret al Kievului a fost depus, Patriarhul Constantinopolului Bartolomeu i-a scris Patriarhului Moscovei și Întregii Rusii Alexei al II-lea că „Sfânta noastră Mare Biserică a lui Hristos, recunoscând deplinătatea competenței unice a preasfintei voastre Biserici a Rusiei în această problemă, acceptă decizia care a fost luată de Dumneavoastră.” Răspunsul Patriarhului Bartolomeu din 7 aprilie 1997 la anunțul că Denisenko a fost anatemizat a fost astfel: „Primind notificarea hotărârii menționate mai sus, am comunicat-o ierarhiei Scaunului nostru Ecumenic și i-am cerut de acum înainte să nu mai aibă comuniune bisericească cu persoana menționată mai sus.” Astfel, chiar dacă Patriarhia Constantinopolului ar fi avut dreptul de a revizui apelurile celorlalte Biserici Ortodoxe Locale, atunci în acest caz Patriarhul Constantinopolului, conform canoanelor [32], nu mai putea audia apelul din partea fostului mitropolit Filaret Denisenko, deoarece a recunoscut anterior competența deplină a Bisericii Ortodoxe Ruse în acest caz și și-a exprimat acordul în privința deciziei Soborului Arhieresc Rus fără nicio sugestie că aceasta ar trebui revizuită. Orice apel din partea fostului mitropolit al Kievului Filaret, ar fi trebuit să fie socotit nul, deoarece, fiind condamnat în prealabil, el nu a încetat să oficieze sfintele slujbe și să facă hirotoniri, astfel, conform canoanelor, [33] pierzând dreptul de a-i fi revizuit cazul.

Decizia unilaterală, fără nicio instanță sau examinare a cauzei pe fond, a Patriarhiei Constantinopolului de a „readuce în treapta de preot” fostul mitropolit Filaret Denisenko, în lumina sfintelor canoane este nulă, în special contravenind canonului al 15-lea al Sinodului din Antiohia, canoanelor 105 (118) ale Sinodului de la Cartagina și epistolei canonice a Sinodului de la Cartagina către Papa Celestin. [34]

Acțiunile întreprinse la Constantinopol în octombrie 2018 nu pot fi în niciun caz descrise ca o curte de

apel, deoarece nu doar că nu a existat nicio încercare de a studia deciziile ecleziastice și canonice luate cu privire la Filaret Denisenko și Macarie Maletici, dar nici măcar nu a existat nici cea mai mică încercare de a se familiariza cu biografiile acestor persoane. Astfel, Patriarhul Bartolomeu se referea la apelurile primite ca fiind de la „fostul stăpân al Kievului Filaret, precum și de la fostul stăpân de Lvov, Macarie", [35] chiar dacă în momentul intrării în schismă, Macarie, în lume cu numele de Nicolae, era un protoiereu căsătorit.

La fel, în străduința de a lărgi câmpul presupuselor sale drepturi și de a crea noi precedente, Sfântul Sinod al Patriarhiei Constantinopolului din 17 februarie 2023, la recomandarea Patriarhului Bartolomeu, a „anulat" decizia instanței bisericești a eparhiei de Vilnius de a destitui cinci preoți pentru încălcări canonice, și i-a „restabilit" în treapta preoțească anterioară. În același timp, în ciuda asigurărilor de a fi „studiat în detaliu cazurile lor", Sfântul Sinod al Patriarhiei Constantinopolului nu a fost în posesia materialelor referitoare la cazurile lor și s-a bazat doar pe declarațiile personale făcute de sus-menționații preoți, ce reflectau în mod unilateral opiniile și interesele lor. [36] Astfel, la 27 iunie 2023, în baza declarației personale și fără a studia datele cauzei, un cleric al eparhiei Moscovei a fost „reabilitat" în treapta de preot, deși procesul de depunere inițiat de curtea bisericească eparhială nu fusese încă finalizată, adică confirmarea sentinței de către Patriarhul Moscovei și al Întregii Rusii nu fusese încă anunțată în momentul în care cauza era revizuită la Constantinopol. [37]

Sfântul Sinod al Patriarhiei de Constantinopol și-a extins și mai mult acțiunile ilegale în 25 și 26 aprilie 2023, audiind apelurile a doi clerici ai Bisericii Ortodoxe din America care au fost supuși sancțiunilor bisericești de către propria lor Biserică Locală pentru încălcarea canoanelor.

Atunci când un cleric care a încălcat sfintele canoane și a fost depus din treaptă în propria sa Biserică Locală poate apela la Constantinopol pentru a-i fi „redată preoția", se creează o situație cât se poate de periculoasă. Mai mult, prin folosirea acestor clerici se poate înființa o structură a Patriarhiei Constantinopolului pe teritoriul canonic al unei alte Biserici Locale.

3. „Readucerea în treapta preoțească" a schismaticilor care nu au primit hirotonirea canonică sau care și-au pierdut preoția ca urmare a intrării în schismă.

O încălcare indubitabilă a sfintelor canoane și o abatere de la tradiția bisericească veche de secole este „restabilirea în treapta preoțească" de către Patriarhia de Constantinopol a schismaticilor ucraineni.

Prin hotărârea Sfântului Sinod de la Constantinopol, din 11 octombrie 2018, „ierarhii" și „preoții" a două structuri schismatice din Ucraina – „Biserica Ortodoxă Ucraineană a Patriarhiei de Kiev" și „Biserica Ortodoxă Autocefală Ucraineană" – au fost au primiți în comuniune bisericească „în treptele ierarhice în care se aflaseră anterior" fără a examina circumstanțele condamnării lor și originea hirotonirilor lor.

Decizia a fost luată în ciuda faptului că schismaticii nu s-au pocăit și nu s-au întors la Biserica Ortodoxă Ucraineană, de care s-au îndepărtat și față de care continuă să manifeste dușmănie. În acest mod, a fost încălcată condiția cea mai importantă pentru ca schismaticii să fie primiți în Biserică, și anume pocăința și reunirea lor cu Biserica Locală de care s-au despărțit. Și totuși, insistând asupra acestei condiții particulare, mai ales că Sfânta Biserică, atât în antichitate, cât și în prezent vindeca schismele anume în baza acestui principiu, fapt atestat prin multe exemple.

În special, examinarea problemei schismei meletiene la Sinodul I Ecumenic a fost realizată cu participarea directă a Bisericii din Alexandria în interiorul căreia ea apăruse și care a suferit din cauza ei. Actele sinodale menționează că episcopul Alexandriei „a fost principalul inițiator și participant la tot

ce s-a întâmplat la sinod". Se obișnuia că episcopii care au fost hirotoniți în timp ce erau în schismă, la întoarcerea în Biserică, să fie confirmați printr-o hirotonire mai tăinuită (μυστικωτέρᾳ χειροτονίᾳ βεβαιωθέντας), și erau plasați sub episcopii canonici din zona din care proveneau cerându-li-se „să nu întreprindă nimic fără acordul episcopilor Bisericii Sobornicești și Apostolice aflați sub conducerea Episcopului Alexandru (al Alexandriei)".

Primul Sinod Ecumenic a hotărât schisma novațiană în mod similar. Potrivit canonului al VIII- lea, episcopii novațieni erau obligați să „mărturisească în scris" că de acum înainte vor respecta hotărârile Bisericii Sobornicești. Apoi, după ce erau hirotesiți (ὥστε χειροθετουμένους αὐτούς), ei erau uniți cu Biserica. La fel s-a procedat și cu meletienii care au fost puși apoi în ascultarea episcopilor canonici locali.
Sinodul al șaptelea ecumenic, rezolvând chestiunea primirii în Biserică a episcopilor iconoclaști, a cerut de la aceștia pocăință scrisă, ceea ce s-a și întâmplat. În același timp, cazul fiecărui episcop iconoclast a fost examinat separat de către părinții Sinodului (actele Sinodului mărturisesc acest lucru), iar cei mai zeloși dintre episcopii iconoclaști, cum ar fi, de exemplu, mitropolitul Neocezareei. Grigorie au fost interogați destul de atent și au fost chemați de mai multe ori la ședințele Soborului.

În istoria recentă a bisericii, același principiu a fost aplicat și la Soborul Întâistătătorilor și reprezentanților Bisericilor Ortodoxe Locale din 1998 de la Sofia: episcopii schismatici au fost primiți în comuniune numai după ce și-au exprimat pocăința și s-au declarat gata de a se reuni cu Biserica Ortodoxă Bulgară canonică.

Schismaticii din Ucraina nu și-au exprimat niciodată pocăință și nu s-au reunit cu Biserica Ortodoxă Ucraineană și cu Întâistătătorul ei, mitropolitul Kievului și al întregii Ucraine, Onufrie. Hotărârea Sfântului Sinod al Patriarhiei Constantinopolului de a primi aceste persoane în comuniune bisericească vorbește despre o abatere de la practica care are o temelie veche de secole în doctrina ortodoxă, care a dus în consecință la distorsionarea înțelegerii naturii și ordinii Bisericii în sine.

Seriozitatea acestui act anticanonic al Patriarhiei de Constantinopol este agravată de faptul că prin această hotărâre voită a Sinodului, toți „episcopii" și „clericii" schismatici, fără excepție, au fost „restabiliți" în treptele lor ierarhice, fără a se investiga succesiunea apostolică a hirotoniilor lor. În plus, în multe cazuri, hirotoniile schismaticilor ucraineni nu pot fi recunoscute ca valabile nici măcar printr-o iconomie extremă.

Primii ierarhi ai așa-numitei „Biserici Ortodoxe Autocefale Ucrainene" au fost „hirotoniți" în 1990 de către fostul diacon al eparhiei de Tula, Victor Cekalin (caterisit în 1983) și fostul episcop de Jitomir și Ovruci, Ioan Bondarciuk (caterisit în 1989). Simultan, Victor Cekalin, care s-a autointitulat drept „Vichentie, episcop de Yasnopolyansk", niciunde și nicicând (nici măcar în comunitățile bisericești necanonice) nu a primit vreodată vreo hirotonire ca episcop sau măcar ca preot.

Majoritatea „ierarhilor" din componența UAOC, care mai târziu a devenit parte a așa-numitei „Biserici Ortodoxe a Ucrainei" și-au primit „succesiunea apostolică" de la aceste persoane menționate mai sus. În special, „mitropolitul Galiției" Andrei Abramciuc, care a coslujit cu Patriarhul Bartolomeu în Catedrala Sfântul Gheorghe la 6 ianuarie 2021, a fost „hirotonit" cu participarea lui Victor Cekalin. Fostul conducător al UAOC Macarie Maletici, care s-a autodenumit „mitropolit al Kievului și al întregii Ucraine", și-a primit și el „hirotonirea" ca episcop de la ierarhii hirotoniți de Cekalin.

Așa-numita „Biserica Ortodoxă Ucraineană a Patriarhiei Kievului" (UOC-KP) a fost înființată ca urmare a trecerii la UAOC a fostului mitropolit de Kiev, Filaret Denisenko, la 25 iunie 1992. Cu două săptămâni înainte de aceasta, Filaret Denisenko fusese depus prin hotărârea Soborului Ierarhic al Bisericii Ortodoxe a Rusiei ca urmare a acuzațiilor ce i-au fost aduse și, chiar mai devreme, fusese oprit din

slujire de Soborul Ierarhic al Bisericii Ortodoxe Ucrainene în 27 și 28 mai 1992.

Aderând la biserica schismatică UAOC, fostul mitropolit Filaret a coslujit multă vreme cu ierarhii „cecalini”, adică „ierarhi” care nu avuseră o hirotonire episcopală autentică. În ciuda încercărilor fostului mitropolit Filaret de a „rehirotoni” în secret episcopii UAOC, cu ajutorul fostului episcop vicar Iacob Panciuk, care îl urmase pe Filaret în schismă, și a fostului episcop de Lvov Andrei Gorak, ambii de asemenea caterisiți, un număr de episcopi ai acestei structuri au refuzat să fie „hirotoniți” a doua oară. După împărțirea schismei ucrainene în două structuri necanonice în 1993, episcopii „cecalini” au trecut de mai multe ori la UOC KP și apoi înapoi, participând în mod repetat la „hirotonirile episcopale”. Ca urmare, prezența chiar și a semnelor formale de succesiune apostolică în „hirotoniile” UOC KP nu poate fi recunoscută fără ca acestea fie studiate mai întâi în detaliu.

Circumstanțele în care a fost legitimată schisma ucraineană confirmă faptul că în Fanar nu s-a făcut nicio încercare de a se studia hirotoniile schismaticilor ucraineni. Acest lucru este atestat de „restabilirea în treapta ierarhică” a liderului UAOC, Macarie Maletici ca „fost mitropolit al Lvovului”, chiar dacă nu fusese lipsit de acest titlu și nu ar fi putut fi lipsit de acesta din simplul motiv că s-a alăturat UAOC ca protoiereu (cin de care a fost ulterior lipsit, iar „hirotonia arhierească”, „episcopul de Lvov” a primit-o când era deja în schismă. În plus, ca urmare a primirii automate „în treapta avută” a tuturor acelor persoane care se aflau în acel moment în jurisdicția bisericilor necanonice UOAC și UOC KP, Constantinopolul l-a recunoscut drept „mitropolit de Korsun” pe Michel Laroche, [38] care pe atunci locuia la Paris și care apoi a devenit „ierarh” al așa-numitei „Biserici Ortodoxe a Ucrainei”. Mai ales că, succesiunea „hirotoniei” întru episcop a acestei persoane poate fi urmărită până la schismaticii calendariști greci.

Actele ilegale ale Patriarhului Constantinopolului de a „reașeza în treapta de preot” persoane care nu s-au bucurat niciodată de acest rang au făcut obiectul unei evaluări canonice adecvate în câteva dintre Bisericile Ortodoxe Locale. Potrivit Sanctității Sale Patriarhul Serbiei, Porfirie, „Biserica este Biserică, în timp ce o parasinagogă nelegitimă poate deveni Biserică numai prin pocăință și procedură canonică, și nu printr-o lovitură de stilou”. [39] „Cei care s-au îndepărtat de Biserică și, prin urmare, au fost lipsiți de hirotonia preoțească nu pot fi un organism ecleziastic sănătos” [40] a declarat Soborul Episcopal al Bisericii Ortodoxe Ruse.

După cum a remarcat pe bună dreptate Preafericitul Părinte, Arhiepiscopul Albaniei, Anastasie în scrisoarea adresată Patriarhului Constantinopolului Bartolomeu din 21 martie 2019, „îndreptarea schismei Meletiene și primirea prin iconomie a celor hirotoniți ilegal de Meletie a presupus următoarele etape: 1. Pocăință; 2. Punerea mâinilor de către un episcop canonic, care este cerința minimă pentru continuarea succesiunii apostolice; 3. Rugăciunea și 4. Reconcilierea. Acesta este principiul aplicat în toate cazurile fără excepție pentru întoarcerea schismaticilor la Biserica Ortodoxă...”. Ar fi nepotrivit să comparăm schisma ucraineană cu împărțirea dintre Biserica Ortodoxă a Rusiei din străinătate și Biserica Rusă din patria ei, care a fost vindecată în 2007. Episcopii Bisericii Ortodoxe Ruse din străinătate nu fuseseră niciodată caterisiți, și după cum scrie pe bună dreptate în scrisoarea menționată mai sus arhiepiscopul Anastasie, „în acest caz nu a existat nicio excomunicare din partea Bisericii, nu au existat anateme, nici succesiunea apostolică nu a fost pusă la îndoială”, fapt care, este confirmat de numeroasele cazuri în care arhierei ai multor Biserici Ortodoxe Locale, inclusiv cea a Constantinopolului, au coslujit cu ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Ruse din străinătate.

Ar fi oportun să subliniem aici argumentarea din declarația secretariatului Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Albaneze din 15 noiembrie 2022 în abordarea problemei legitimității hirotonirii actualului „întâistătător” al Bisericii Ortodoxe din Ucraina de către fostul mitropolit Filaret Denisenko: „Când hirotonitorul este despărțit de Biserică și este excomunicat, când a fost anatemizat și alungat, devine inactiv, nu comunică nici un har. La fel ca un aparat electric, atunci când este întrerupt de la sursa de

curent nu transmite nicio energie. Desigur, ceea ce nu s-a întâmplat niciodată nu poate deveni un act împlinit, adică nu poate deveni valabil și legal doar ca urmare a unei decizii administrative. Anume acesta este motivul de îngrijorare cu privire la legitimitatea hirotonirii lui Epifanie de către Filaret".

Trebuie să recunoaștem faptul că „ierarhii" așa-numitei „Biserici Ortodoxe a Ucrainei", formată printr-o hotărâre a Patriarhului Constantinopolului Bartolomeu din două structuri necanonice existente anterior – UOAC și UOC KP – nu au hirotonie canonică și ca atare nu sunt episcopi. Orice episcop al unei biserici canonice care coslujește cu ei, tocmai ca urmare a acestei coslujiri, conform canoanelor bisericești (canonul al 9-lea al Sinodului de la Cartagina; canoanele al II- lea și al IV -lea ale Sinodului din Antiohia; al 11-lea canonic al Sinodului de la Cartagina; canoanele al 11- lea și al 12- lea apostolice) se alătură schismei și urmează să fie excomunicat. Neavând nici dreptul, nici dorința de a intra în comuniune euharistică cu acești „ierarhi" după recunoașterea lor de către Constantinopol, Biserica Ortodoxă Rusă, la ședința Sfântului Sinod din 15 octombrie 2018, a fost nevoită să afirme imposibilitatea comuniunii euharistice cu Patriarhia Constantinopolului până când aceasta nu va renunța la hotărârile sale anticanonice. Prin hotărâri ulterioare ale Sfântului Sinod [41], imposibilitatea comuniunii euharistice a fost extinsă și asupra Întâistătătorilor și ierarhilor Bisericilor Ortodoxe Locale care au recunoscut legitimitatea schismei ucrainene și care coslujesc cu cei care nu au hirotonie canonică.

Urmând spiritului și literei sfintelor canoane, Biserica Ortodoxă Rusă va urma de acum înainte cu strictețe hotărârilor canonice care interzic coslujirea cu schismaticii și autohirotoniții. Orice abatere de la aceste canoane va duce inevitabil la subminarea păcii în interiorul Bisericii și la înrăutățirea schismei.

4. Pretențiile Patriarhiei Constantinopolului cu privire la dreptul de a primi clerici fără scrisori de eliberare.

Încă o inovație a Întâistătătorului Constantinopolului este declarația că are presupusul drept de a primi clerici de la orice Biserică Ortodoxă Locală fără scrisori de eliberare de la episcopii acestora. Urmând așa-zisele „drepturi universal acceptate" ale scaunului său, Patriarhul Bartolomeu a luat „sub omoforul său" în februarie 2023 cinci foști clerici ai eparhiei de Vilnius [42], iar în aprilie 2023 doi clerici ai exarhatului Belarusului. iar în iunie 2023 a „restabilit în cinul preoțesc" un fost cleric al Bisericii Ortodoxe Ruse ce aparținuse eparhiei Moscovei.

Trecerea clericilor dintr-o jurisdicție în alta fără permisiunea ierarhului locului sub forma unei scrisori de eliberare este o încălcare canonică săvârșită atât de cleric, cât și de episcopul care l-a primit. Există canoane care afirmă foarte clar acest lucru. [43] În lumina acestor canoane, acțiunile Patriarhului Bartolomeu pot fi privite ca o încălcare a fundamentelor canonice a ordinii bisericești.

Pentru a-și justifica acțiunile, Patriarhul Bartolomeu nu se referă la canoane, ci doar la comentariile interpretative ale lui Theodore Balsamon ale canoanelor 17 și 18 ale Sinodului de la Trulan și a canonului al 10-lea al Sinodului al VII-lea Ecumenic, care interzic primirea clericilor fără scrisori de eliberare. În comentariul său la canonul al X-lea al Sinodului al VII-lea Ecumenic, Balsamon scrie: „Diferite canoane interzic clericilor să părăsească eparhia din care se consideră membri și să se transfere în alte eparhii. Astfel, urmându-le, prezentul canon afirmă că niciun cleric fără voia episcopului, adică fără o scrisoare de recomandare și de eliberare, sau fără hotărârea Patriarhului Constantinopolului, nu poate fi primit nicăieri, și nu poate sluji în nici o altă biserică... Se poate observa la o lectură literală a canonului că numai Patriarhul Constantinopolului are dreptul să primească alți clerici fără o scrisoare de eliberare de la cel care i-a hirotonit dacă prezintă măcar o scrisoare care să ateste hirotonirea lor sau faptul că sunt clerici. Datorită acestui canon, mi se pare că Preafericitul Patriarh și chartofilaxul său ar trebui să permită clericilor străini să oficieze liturghia în acest oraș

împărătesc, chiar și fără scrisori de eliberare de la episcopul locului de unde aparține”. [44]

În comentariul său, Balsamon vorbește într-adevăr despre Patriarhul Constantinopolului ca fiind o excepție de la regula generala. Nu întâlnim această excepție în tâlcuirea acestui sau a altui canon ce se referă la transferul de clerici la niciunul dintre ceilalți canoniști autorizați precum Zonaras, Ariston sau Sfântul Nicodim Milaș. Singura explicație rezonabilă pentru excluderea scaunului Constantinopolului de la regulă și pentru a-i acorda acest privilegiu special a fost statutul de oraș imperial, care era un punct de atracție pentru clericii care-și abandonau fără permisiune episcopii, statut pe care orașul l-a pierdut de mult. Totuși, se ridică însă întrebarea care era părerea lui Balsamon referitor la limitele teritoriale ale acestui privilegiu. Însuși Balsamon nu ne dă nicio explicație.

Comentariile lui Ioan Zonaras la canoanele 9 și 17 ale Sinodului IV Ecumenic referitoare la cereri aruncă lumină asupra acestei probleme, explicând că ele se refereau numai la acei mitropoliti care se aflau în ascultarea Patriarhului Constantinopolului. [45] Prin analogie la acest comentariu al lui Zonaras, putem spune că dreptul Patriarhului Constantinopolului de a primi clerici fără scrisori de eliberare (la care se referă Balsamon) era aplicat în acea vreme exclusiv clericilor Patriarhiei Constantinopolului. În comentariul său la canonul al 17- lea al Sinodului de la Trulan, Balsamon afirmă că acest privilegiu aparținea și episcopului de Cartagina: „Excludem de aici episcopul de Constantinopol și episcopul de Cartagina, căci numai ei pot, după cum s-a spus adesea, primi clerici fără acordul celor care i-au hirotonit”. [46] Canonul al 55- lea (66) al Sinodului de la Cartagina acordă într-adevăr episcopului de Cartagina, pe atunci Întâistătător al Africii, privilegiul de a înscăuna ca episcopi clerici din alte eparhii africane, fără a avea nevoie de acordul obligatoriu al episcopului de care aparținea clericul. Este, totuși, destul de evident că acest privilegiu nu s-a extins dincolo de limitele Africii. Astfel, este suficient de clar că Balsamon vorbește despre faptul că episcopul de Constantinopol, prin analogie cu episcopul de Cartagina, se bucură de drepturi jurisdicționale mai mari decât ale altor episcopi, dar numai în cadrul Bisericii Constantinopolului.

Trebuie să reamintim, de asemenea, că canoanele înseși sunt cele care au autoritate în cadrul Bisericii și nu comentariile lor, indiferent cât de autoritare. Iar sensul evident al canoanelor despre care vorbește Patriarhul Bartolomeu se referă mai degrabă la interdicția de a primi clerici fără scrisori de eliberare de la episcopii lor. Din acest motiv, Biserica Ortodoxă Rusă nu recunoaște și nu va recunoaște niciodată această interpretare a tradiției canonice care atribuie Patriarhului Constantinopolului drepturi supra-jurisdicționale universale și va ține cu fermitate de principiul egalității jurisdicționale a Bisericilor Autocefale și a Întâistătătorilor lor, indiferent de locul lor în sfintele diptice. Primirea de către Patriarhul Constantinopolului în jurisdicția sa a clericilor unei alte Biserici Locale fără scrisori de eliberare este considerată și va fi considerată o încălcare ce trebuie contracarată, conform prevederilor sfintelor canoane, prin caterisire.

5. Pretenția Patriarhiei Constantinopolului asupra dreptului exclusiv de acordare a autocefaliei.

Instituția autocefaliei s-a format în cadrul Bisericii Ortodoxe treptat și forma sa actuală, este rezultatul unei dezvoltări multiseculare.

Nimeni nu a acordat vreodată autocefalie scaunelor din Ierusalim, Roma, Alexandria, Antiohia sau Constantinopol: toate au devenit autocefale datorită împrejurărilor dezvoltării istorice a Bisericii în primele secole de creștinism.

Mai târziu, autocefalia avea să ia ființă și apoi să fie abolită din diverse motive, dar nu a existat niciodată o singură procedură universal acceptată pentru acordarea sau desființarea statutului de autocefalie.

Autocefalia putea fi acordată de un Sinod Ecumenic. Astfel, de exemplu, Biserica Ortodoxă Greacă a Ciprului a primit autocefalie ca urmare a unei decizii a Sinodului al III-lea Ecumenic din 431. [47]

Autocefalia putea fi acordată și de Biserică-Mamă din care se desprindea o nouă Biserică Ortodoxă Locală independentă. De exemplu, autocefalia Bisericii Ortodoxe Sârbe de trei ori – în 1219, 1557 și 1879 – a fost acordată de Patriarhia Constantinopolului, care a acordat și autocefalia unui număr de alte Biserici Ortodoxe Locale care au ieșit de sub jurisdicția sa.

Biserica Ortodoxă Rusă are o istorie veche de mai bine de o mie de ani începând cu anul 988, când Rusia Kieveană a fost încreștinată în apele Niprului de Sfântul întocmai cu Apostolii Cneaz Vladimir. Timp de câteva secole, unica mitropolie a Rusiei, cu centrul la Kiev, apoi la Vladimir și apoi la Moscova, a făcut parte din Patriarhia Constantinopolului. În 1448 însă, Biserica Rusă a dobândit o independență de facto după ce Sfântul Iov a fost ales în scaunul mitropolitan al Moscovei fără acordul Constantinopolului. Biserica Rusă a fost obligată să ia această decizie deoarece Patriarhia Constantinopolului în acel moment era în uniune cu Roma, în timp ce Biserica Rusă a respins categoric această uniație.

Autocefalia Bisericii Ruse nu a fost imediat recunoscută de Constantinopol și de ceilalți patriarhi răsăriteni. În 1589, însă, cu participarea Patriarhului Constantinopolului Ieremia al II-lea, a fost întemeiată Patriarhia Moscovei, iar Sfântul Ierarh Iov a fost ridicat la demnitatea de patriarh. Pentru a confirma acest act, statutul constitutiv a fost semnat de Patriarhul Ieremia și cei care îl însoțeau, precum și de Episcopii și Arhimandriții Bisericii Ruse. Demnitatea patriarhală a scaunului de la Moscova a fost confirmată la Sinoadele Patriarhilor răsăriteni de la Constantinopol din 1590 și 1593. [48]

Decizia de a acorda autocefalie unor părți ale Patriarhiei Constantinopolului a fost adesea luată de Sfântul Sinod sau de Soboarele acestei Biserici. Astfel, Patriarhia Constantinopolului a acordat statut de autocefalie Bisericilor din Grecia (1850), Serbia (1879), România (1885) și Albania (1937), care s-au aflat cândva sub jurisdicția sa.

De-a lungul istoriei autocefalia a fost acordată, și de alte Biserici în afară de Patriarhia Constantinopolului și de Sinoade. Astfel, în secolul al V-lea autocefalia Bisericii Georgiei a fost acordată de Patriarhia Greacă a Antiohiei, în timp ce în secolul al XX-lea Patriarhia Moscovei a acordat autocefalie Bisericii Ortodoxe Polone (1948), Bisericii Ortodoxe a Cehoslovaciei (1951) și Bisericii Ortodoxe din America (1970). În 2022, Biserica Ortodoxă Macedoneană a Arhepiscopiei Ohridei a primit autocefalie de la Biserica Ortodoxă Sârbă.

Sanctitatea Sa Patriarhul Constantinopolului Atenagora, într-o scrisoare către locțiitorul Patriarhului Bisericii Ortodoxe Ruse, mitropolitul Krutitsky și către Pimen de Kolomensk din 24 iunie 1970 scria: „Canoane speciale care să definească cu precizie toate problemele referitoare la autocefalie nu se regăsesc în legislația ecleziastică. Acordarea autocefaliei rămâne la competența întregii Biserici și în niciun caz nu poate fi considerată ca drept al vreunei Biserici Autocefale. Hotărârea finală cu privire la problema autocefaliei aparține unui Sobor general care să reprezinte toate Bisericile Ortodoxe Locale și în mod special unui Sinod Ecumenic.” [49]

Noțiunea ordinului de acordare a autocefaliei ca fiind o cauză sobornicească a „întregii Biserici” a stat la baza unui proiect de document privind autocefalia și mijloacele de acordare a acesteia, care a fost examinat de către comisia pregătitoare inter-ortodoxă din 1993 și la a Patra întâlnire Panortodoxă pre-sinodală din anul 2009.

Ordinea prevăzută și convenită în prealabil în proiectul respectiv a acordării statutului de autocefalie presupune: 1. Acordul Sinodului Local al Bisericii Mame pentru ca o parte a acesteia să primească

autocefalie; 2. Patriarhul Ecumenic trebuie să obțină consensul tuturor Bisericilor Ortodoxe Locale, exprimat în unanimitate la Sinoadele lor; 3. În baza consimțământului Bisericii Mame și a unui consens pan-ortodox, autocefalia urmează să fie proclamată prin emiterea unui Tomos care „este semnat de Patriarhul Ecumenic și atestat prin semnăturile Preafericiților Întâistătători ai Sfintelor Biserici Autocefale invitați să facă acest lucru de către Patriarhul Ecumenic". Referitor la ultimul punct, nu s-a stabilit definitiv doar ordinea semnării respectivului Tomos, iar acest fapt nu diminuează cu nimic importanța acordurilor încheiate în celorlalte prevederi.

La Adunările Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe Locale din 2014 și 2016 delegația Patriarhiei Moscovei, alături de reprezentanții unora dintre Bisericile surori, a insistat ca problema autocefaliei să fie inclusă pe agenda Soborului. Patriarhia Constantinopolului, însă, a cerut Bisericilor Ortodoxe Locale să nu pună în discuție problema autocefaliei la Sinodul, care urma să aibă loc în iunie 2016. Biserica Rusă a fost de acord ca această problemă să fie eliminată de pe ordinea de zi a Sinodului după ce Patriarhul Bartolomeu din 24 ianuarie 2016, în timpul Soborului Întâistătătorilor, a asigurat pe toată lumea că Biserica din Constantinopol nu intenționează să întreprindă nicio acțiune în privința vieții bisericești din Ucraina nici în timpul Sfântului și Marelui Sinod, nici după Sinod.

Acum a devenit evident că Patriarhia Constantinopolului se pregătea deja să intervină în Ucraina și, prin urmare, a refuzat să discute tema autocefaliei, insistând că excluderea acesteia de pe ordinea de zi a Sinodului a fost rezultatul lipsei de timp în pregătirea ei în detaliu. În realitate, Întâistătătorul Constantinopolului a dorit să renunțe la toate acordurile provizorii la care se ajunsese anterior la nivel panortodox pentru a promova teoria falsă că dreptul de a acorda autocefalie aparține exclusiv Bisericii din Constantinopol. Rezultatul influenței tot mai mari a acestor opinii a fost acordarea în 2019 a Tomosului de autocefalie așa-numitei „Biserici Ortodoxe a Ucrainei".

Discipolii credincioși ai Bisericii Ortodoxe Ruse nu recunosc și nu vor recunoaște niciodată acele autocefalii care au fost sau vor fi instigate de Biserica din Constantinopol în mod unilateral și fără acordul celorlalte Biserici Ortodoxe Locale, și mai ales fără inițiativa și acordul Bisericii Mame. Tema autocefaliei necesită discuții suplimentare în baza acelor acorduri provizorii la care s-a ajuns în timpul procesului pre-sinodal, în special la comisiile și întrunirile din anii 1993 și 2009.

6. Încălcarea de către Patriarhia Constantinopolului a principiului egalității Bisericilor Autocefale.

O Biserică Locală Autocefală care se bucură de deplină independență în autoadministrare nu depinde în rezolvarea problemelor sale interne de nicio altă Biserică Locală. Biserica Ortodoxă Universală este o familie de Biserici Ortodoxe Locale. În cadrul unei anumite Biserici Autocefale pot exista Biserici autonome și alte organisme bisericești care se bucură de diferite grade de autoguvernare.

Toate Bisericile Ortodoxe Locale, indiferent de când și în ce fel au primit autocefalia, sunt egale între ele. Atunci când Întâistătătorii și reprezentanții Bisericilor Ortodoxe Locale coslujesc, ei stau în ordinea data de diptice. Un loc mai inferior al unui Întâistătător conform dipticelor nu plasează totuși o anumită Biserică într-o poziție de subjugare față de o Biserică plasată pe o poziție mai înaltă.

Astăzi, Patriarhia Constantinopolului încearcă să impună Bisericilor Ortodoxe Locale o altă înțelegere a autocefaliei. Se afirmă că orice Biserică poate deveni autocefală numai în virtutea unui Tomos primit de la Patriarhia Constantinopolului [50], chiar dacă istoria atestă și alte mijloace de dobândire autocefaliei în cazul anumitor Biserici Locale. Se afirmă că tocmai Constantinopolul este curtea supremă de apel pentru toate Bisericile Ortodoxe Locale (vezi secțiunea 2). Se afirmă că numai Patriarhul Constantinopolului se bucură de dreptul de a pregăti și împărți sfântul mir. Se afirmă că doar la

Constantinopol pot avea loc canonizări ale sfinților.

Această nouă concepție eclesiologică a fost realizată pe deplin de Patriarhia Constantinopolului în 2018, când a instituit așa-numita „Biserica Ortodoxă a Ucrainei" (BOU), care este o formațiune necanonică creată din două grupuri de schismatici. Cele două acte de constituire – „Tomosul patriarhal și sinodal de acordare a statutului autocefal Bisericii Ortodoxe din Ucraina" (în continuare Tomos) și „Statutul Bisericii Ortodoxe Ucrainene" (în continuare Statutul) – conțin un model distructiv de presupusă biserică autocefală care rămâne totuși direct și puternic dependentă de Patriarhia Constantinopolului.

Astfel, dacă Tomos-urile anterioare de acordare a autocefaliei unui număr de Biserici Ortodoxe Locale a plasat Capul tuturor Bisericilor ca fiind Domnul Iisus Hristos [51], atunci Tomosul BOU afirmă că „Biserica autocefală a Ucrainei recunoaște că la conducerea Bisericii este Preasfântul Scaun Patriarhal Ecumenic și Apostolic, precum și alți patriarhi și întâistătători." [52] Potrivit Statutului (p.1), „Biserica autocefală" nou formată, conform noii concepții a Patriarhiei Constantinopolului, „este una cu Marea Biserică a lui Hristos Maternală din Constantinopol și prin aceasta cu toate celelalte Biserici Ortodoxe autocefale". Tomosul stabilește că „sarcina principală" a acestei „Biserici autocefale" este păstrarea nu numai a credinței ortodoxe, ci și a „unității canonice și comuniunii cu Patriarhia Ecumenica".

În conformitate cu această nouă concepție eclesiologică, Tomosul interzice direct Bisericii autocefale „să înscăuneze episcopi sau să înființeze parohii în străinătate", adăugând că „acele parohii și episcopii care există deja, de acum înainte vor fi supuse Scaunului Ecumenic, cel, care se bucură de puteri canonice asupra diasporei." Această prevedere este afirmată de Statut: „De creștinii ortodocși de origine ucraineană din diaspora ortodoxă urmează să se îngrijească de acum încolo Arhiereii Patriarhiei Ecumenice" (Statut, I, 4.). Mai mult, Tomosul afirmă că „jurisdicția Bisericii se limitează la teritoriul statului Ucrainean", în timp ce stabilește pe același teritoriu un exarhat al Bisericii Constantinopolului cu stavropighiile aparținătoare, subliniind că „ drepturile Scaunului Ecumenic asupra exarhatului din Ucraina și a sfintelor locașuri stavropighice rămân aceleași." În plus, Statutul interzice orice imixtiune în locașurile aparținătoare de Constantinopol: „Rezolvarea problemelor referitoare la componența și stabilirea regulamentului intern al locașurilor stavropighice patriarhale aparține Patriarhului Ecumenic și numai lui". Episcopii exarhiei nu se pot amesteca în formarea organelor administrative ale „ locașurilor stavropighice patriarhale supuse Patriarhului Ecumenic".

Ambele documente – Tomosul și Statutul – fac referire în mod special la puterile judecătorești ale Patriarhului Constantinopolului: „Se păstrează dreptul tuturor episcopilor și a celorlalți clerici de a face apel la Patriarhia Ecumenică, aceasta având responsabilitatea canonică de a lua hotărâri definitive asupra cazurilor episcopilor și altor clerici ai bisericilor locale" (Tomos); „Orice față bisericească, indiferent de treapta ocupată, care a primit o sentință definitivă de la autoritățile bisericești ale locului se bucură de drept de apel (ἔκκλητον) la Patriarhul Ecumenic" (Statut, XII).

Întărind pentru totdeauna raporturile vădit inegale dintre cele două biserici „autocefale", din care în realitate doar una devine autocefală, Patriarhia Constantinopolului afirmă intenționat că Statutul „în toate privințele trebuie să fie în concordanță cu prevederile Tomosului Patriarhal și Sinodal", și tot în Statut există o prevedere conform căreia „dreptul de a interpreta prevederile Statutului conform Tomosului aparține exclusiv Patriarhului Ecumenic".

Inegalitatea și chiar subordonarea directă sunt prescrise și în unele dintre celelalte prevederi ale Tomosului și Statutului. De exemplu, „pentru a rezolva probleme importante de natură bisericească, dogmatică și canonică", Întâistătătorul BOU „trebuie să apeleze la Preasfântul nostru Scaun Patriarhal și Ecumenic și să ceară părerea sa autoritară și sprijinul neîndoielnic" (Tomos), iar în acest caz Patriarhul Constantinopolului „comunica Sfântului Sinod Arhieresc al Bisericii Ucrainei hotărârea

necesară” (Statut, IV, 3). BOU primește și Sfântul Mir de la Patriarhia Constantinopolului.

Astfel, Tomosul și Statutul, urmând prevederile noii concepții eclesiologice a Patriarhiei Constantinopolului, creează un precedent legal pentru consolidarea inegalității între Bisericile Ortodoxe Locale Autocefale și subjugarea lor autorității administrative a Patriarhiei Constantinopolului. Această inegalitate este privită pe bună dreptate de mulți din cadrul Bisericii Ortodoxe ca o apropiere de modelul papal de autoritate bisericească, [53] care în Ortodoxie nu a existat niciodată.

Biserica Ortodoxă Rusă, fidelă tradiției canonice vechi de secole, a apărat întotdeauna și continuă să apere egalitatea Bisericilor Ortodoxe Locale și independența fiecărei Biserici Locale față de celelalte Biserici Locale în ceea ce privește guvernarea internă. „Bătaia de joc față de instituția autocefaliei”, [54] exprimată în acordarea autocefaliei unui grup de schismatici ucraineni, a devenit una dintre consecințele triste ale denaturării Sfintei Tradiții prin care de secole s-a construit viața Bisericii Ortodoxe, structurată ca o familie de Biserici Locale independente unele față de altele în chestiuni de guvernare internă.

7. Revizuirea unilaterală de către Patriarhia Constantinopolului a actelor importante pentru stabilirea precedentelor juridice.

Revendicând niște presupuse puteri în lumea ortodoxă, Patriarhia Constantinopolului nu a ezitat să revizuiască unilateral actele istorice importante pentru stabilirea precedentelor legale în privința Bisericilor Ortodoxe Locale și a granițelor lor canonice. Această abordare contrazice Tradiția canonică a Bisericii încălcând, în special, canonul 129 (133) al Sinodului de la Cartagina [55] și canonul 17 al Sinodului al IV-lea Ecumenic. [56] Aceste canoane nu admit posibilitatea de a revizui granițele bisericești deja stabilite, care nu au fost niciodată contestate timp de mulți ani.

Un exemplu de acțiune a Patriarhiei Constantinopolului cu încălcarea actualelor canoane bisericești ar fi „reînnoirea” Tomosului Patriarhului Constantinopolului Meletie al IV-lea la 7 iulie 1923 [57] care, fără știrea și acordul Patriarhului Întregii Rusii Tihon, a primit în jurisdicția Patriarhiei Constantinopolului Biserica Ortodoxă Estonă autonomă, care făcea pe atunci parte din Patriarhia Moscovei. După restaurarea în 1944 în Estonia a jurisdicției legitime a Patriarhiei Moscovei, Tomosul din 1923 a fost uitat. La 3 aprilie 1978, un act semnat de Patriarhul Constantinopolului Dimitrie și de Sinodul Patriarhiei Constantinopolului declara Tomosul ca fiind „invalid”, iar activitatea Constantinopolului în Estonia ca fiind „încheiată”. [58] Cu toate acestea, la 20 februarie 1996, Sfântul Sinod al Patriarhiei Constantinopolului, sub președinția Patriarhului Bartolomeu, a dat o nouă interpretare acestei hotărâri, afirmând că în 1978 „ Biserica Mamă... a declarat Tomosul din 1923 a fi invalid, adică în imposibilitate de a activa în acel moment pe teritoriul Estoniei, pe atunci parte a Uniunii Sovietice, dar nu a fost revocat, lipsit de validitate sau anulat”. Acum Patriarhul Bartolomeu și Sinodul său au declarat „că Tomosul Patriarhal și Sinodal din 1923 a fost reînnoit”. [59]

Extinderea anticanonică a Patriarhiei Constantinopolului pe teritoriul Estoniei a dus în 1996 la suspendarea temporară a comuniunii euharistice între Biserica Ortodoxă Rusă și Biserica din Constantinopol. Comuniunea a fost reînnoită prin rezoluțiile comune ale Sfintelor Sinoade ale ambelor Biserici din 16 mai 1996 în baza acordurilor de la Zurich, pe care, Constantinopolul nu le-a respectat pe deplin.

În 2018, Patriarhia Constantinopolului a anulat unilateral actul din 1686 semnat de Prea Sfinția Sa Patriarhul Constantinopolului Dionisie al IV-lea și Sfântul Sinod al Bisericii din Constantinopol care afirma că mitropolia Kievului va fi de acum înainte în jurisdicția Patriarhiei Moscovei. După cum se

menționa în declarația Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse din 15 octombrie 2018, actul din 1686 nu poate fi supus revizuirii, deoarece în caz contrar „ar fi posibil să se anuleze orice document care determină teritoriul canonic și statutul oricărei Biserici Locale, indiferent de vechimea, autoritatea și recunoașterea ei în cadrul Bisericii.”

Documentul sinodal din 1686 și alte documente referitoare la această problemă nu menționează deloc caracterul temporar al transferului mitropoliei Kievului către Patriarhia Moscovei și nici nu prevăd posibilitatea anulării acestui act.

Lipsa de justificare în anularea actului din 1686 este subliniată de faptul că la nivel pan-ortodox timp de trei secole nimeni nu a avut nicio îndoială cu privire la loialitatea credincioșilor ortodocși ai Ucrainei față de Biserica Rusă, și nu față de Biserica din Constantinopol. [60] Mai mult de atât, Patriarhia Constantinopolului trece sub tăcere faptul că mitropolia Kievului din 1686, despre care Constantinopolul declară acum că i-a fost retrocedată, se extindea doar pe o mică parte a teritoriului ortodocșilor ucraineni de astăzi, Biserică ce s-a format ulterior în jurisdicția Bisericii autocefale a Rusiei.

Canonul al 8- lea al Sinodului III Ecumenic [61] interzice episcopilor să-și extindă autoritatea asupra altor teritorii bisericești. Înființându-și „stavropighia” la Kiev fără acordul ierarhiei canonice a Bisericii Ortodoxe Ucrainene, Patriarhia Constantinopolului a încălcat limitele teritoriale ale unei alte Biserici, iar acest lucru este condamnat de canonul menționat mai sus.

Patriarhia Constantinopolului a folosit amenințarea anulării deciziilor sale anterioare ca dispozitiv în exercitarea presiunii asupra Bisericilor Ortodoxe Locale. De exemplu, Patriarhul Constantinopolului Bartolomeu, în scrisoarea sa către fostul Întâistătător al Bisericii Ortodoxe al Ținuturilor Cehiei și Slovaciei Hristofor din 4 februarie 2012, a amenințat că va anula statutul de autocefalie al acestei Biserici. [62]

De remarcat că încercările Patriarhului Constantinopolului Bartolomeu de a impune lumii ortodoxe aparținerea scaunului de la Constantinopol a acestui presupus drept, contravin principiilor canonice ale Bisericii și aruncă relațiile dintre Biserici într-o stare de nelegiuire haotică.

8. Pretenția Patriarhiei Constantinopolului de a deține drepturi exclusive de jurisdicție bisericească în cadrul diasporei.

Pretențiile Patriarhiei de Constantinopol de a deține dreptul exclusiv de jurisdicție bisericească în toate țările diasporei ortodoxe s-au conturat în al doilea deceniu al secolului al XX-lea. Înainte de aceasta, Biserica din Constantinopol avea opinii diferite asupra acestei probleme. Recunoștea, în special: 1. Jurisdicția Bisericii Ortodoxe Ruse asupra Americii; 2. Îngrijirea spirituală a turmei ortodoxe din Australia și Noua Zeelandă de către Patriarhia Ierusalimului; 3. Administrarea canonică a diasporei ortodoxe ruse din vestul Europei de către Mitropolitul de Sankt Petersburg; 4. Dreptul Bisericii Greciei de a administra parohiile grecești din diasporă, așa cum fusese stabilit prin Tomosul Patriarhal și Sinodal din 18 martie 1908, semnat de Patriarhul Constantinopolului Ioachim al II-lea și de membrii Sfântului Sinod ai Bisericii din Constantinopol.

Autorul noii teorii a subjugării obligatorii a întregii diaspore ortodoxe scaunului de la Constantinopol a fost patriarhul Meletie al IV-lea (Metaxakis), care a ocupat scaunul Constantinopolului din 1921 până în 1923. La baza teoriei a stat concepția transformării Patriarhiei Constantinopolului într-o Biserică globală, organizată pe principiul jurisdicției extrateritoriale și făcând-o un fel de „Vatican ortodox”. [63] Sinodul, în ședința sa din 1 martie 1922, a anulat valabilitatea Tomosului din 1908 referitor la parohiile grecești

din diaspora declarându-și prin această nouă decizie drepturi de „supraveghere directă și putere administrativă asupra tuturor parohiilor ortodoxe situate dincolo de limitele Bisericii Ortodoxe Locale din Europa, America și alte țări, fără nici o excepție.” [64]

Pe baza acestei noi teorii au fost înființate în 1922 structuri ale Patriarhiei Constantinopolului în vestul Europei, America de Nord și de Sud, iar în 1924 în Australia, Oceania și în Europa centrală. Crearea de structuri ale Patriarhiei Constantinopolului în alte regiuni ale diasporei a continuat în anii care au urmat, în timp ce, concomitent, Constantinopolul, împiedicând, oriunde a fost posibil, crearea sau restaurarea în diasporă a jurisdicțiilor altor Biserici Locale.” [65]

Pretențiile Constantinopolului asupra întregii diaspore se bazează în principal, pe conceptul de plinătate nedivizată a Bisericii Ortodoxe, așa cum reiese din canonul al 28- lea al Sinodului IV Ecumenic, care afirmă că „Din această cauză, doar mitropoliții din eparhiile Pontului, Asiei și Traciei, precum și episcopii dintre barbarii din eparhiile menționate mai sus, urmează să fie înscăunați de către Sfântul Scaun menționat mai înainte al Preasfintei Biserici a Constantinopolului”. Acest canon special se referă la regiuni concrete ale Imperiului Roman în care răspândirea creștinismului a fost rodul eforturilor misionare ale Bisericii din Constantinopol.

Însă Biserica contemporană a Constantinopolului, revendică, referindu-se la acest canon, întreaga diasporă ortodoxă, inclusiv America de Nord și de Sud, Europa de Vest, Asia, Australia și Oceania. Adică, în aceste regiuni, poate exista doar jurisdicția Bisericii din Constantinopol, în timp ce celelalte Biserici Locale sunt prezente în mod ilegal acolo. Mai mult de atât, dacă, de exemplu, un episcop sau un cleric al vreuneia dintre Bisericile Locale care slujește în diasporă ar dori să se transfere la Patriarhia Constantinopolului, nu ar avea nevoie de o scrisoare de eliberare, deoarece acesta, în mod inconștient, era deja episcop sau cleric al Bisericii din Constantinopol înainte de se face mutarea. [66]

Pretențiile Patriarhiei Constantinopolului se extind și în acele țări în care nu există și nu au existat vreodată structuri ale acestei Patriarhii și în care misionarii din Biserica Constantinopolului nu au predicat niciodată, ca de exemplu, în Japonia și China.

Este un fapt bine cunoscut că Ortodoxia a apărut în Japonia numai ca urmare a eforturilor eroice ale Sfântului Nicolae al Japoniei și ale altor misionari renumiți ai Bisericii Ortodoxe Ruse. În 1970, Biserica Ortodoxă Japoneză a primit autocefalie de la Patriarhia Moscovei; totuși, Constantinopolul nu numai că nu a recunoscut acest act, ci și-a declarat și drepturi asupra acestui teritoriu, drept urmare în 1971, locțiitorul scaunului patriarhal al Moscovei, mitropolitul Pimen (mai târziu Patriarhul Moscovei și al Întregii Rusii), în scrisoarea către Patriarhul Atenagora a remarcat „contradicția principială a prezentului act al Sfântului Sinod al Patriarhiei Ecumenice cu dreptul canonic ortodox și cu practica Bisericilor Ortodoxe Locale”. [67] Cu toate acestea, în 2004, Patriarhia Constantinopolului a acordat mitropolitului său din Coreea titlul de „exarh al Japoniei”, în ciuda absenței complete în Japonia a unei turme proprii.

Legată de, teoria dreptului unic al Patriarhiei Constantinopolului în îngrijirea duhovnicească a diasporei ortodoxe este și decizia Sfântului Sinod al Bisericii din Constantinopol de a include Republica Populară Chineză în cadrul Mitropoliei de Hong Kong (atât în 1996 când a fost înființată, cât și în 2008 când a fost despărțită de Mitropolia de Singapore), în ciuda faptului că în China exista deja o Biserică Ortodoxă autonomă aflată sub jurisdicția Patriarhiei Moscovei. Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse din 15 aprilie 2008 afirma: „Legăturile spirituale vechi de secole ale Bisericii Ortodoxe Ruse cu China, unde prin munca ei au fost construite zeci de clădiri ale bisericii ortodoxe, unde erau cărți scripturistice și liturgice traduse în chineză, unde mărturisitori ai Domnului Iisus Hristos până la moarte au fost înviați în credința ortodoxă, obligați astăzi Sfântul Sinod să vorbească în apărarea drepturilor turmei mântuite de Dumnezeu a Bisericii Ortodoxe Chineze, slăbită de suferințe. ea a îndurat și a vorbit împotriva nedreptății și a ilegalității canonice a hotărârii scaunului de la Constantinopol care a cauzat vătămări

păcii și bunăstării sfintelor Biserici ale lui Dumnezeu.” [68]

Este total de neconceput să acceptăm pretențiile Patriarhiei Constantinopolului cu privire la dreptul exclusiv de îndrumare pastorală al credincioșilor ortodocși din diasporă. Nici o singură Biserică Ortodoxă Locală nu se bucură de drepturi speciale, unice și extinse de jurisdicție a întregii diaspore ortodoxe. Sinodul al 99 -lea (112) de la Cartagina afirmă că „episcopii... care au convertit poporul la credința universală și care au supravegherea acestui popor trebuie să-și păstreze autoritatea asupra lor”.

Noua doctrină a Constantinopolului cu privire la drepturile canonice exclusive în cadrul diasporei a devenit o sursă de conflict în cadrul Bisericii lui Hristos. Din acest motiv, în cadrul pregătirilor pentru Sinodul Pan-ortodox, problema diasporei a fost pusă pe ordinea de zi. La a patra ședință pre-sinodală panortodoxă din 2009 s-a hotărât înființarea în cadrul fiecărei regiuni a diasporei adunărilor Episcopale ale „tuturor episcopilor recunoscuți canonic din această zonă care se vor supune de acum înainte jurisdicțiilor canonice ale Bisericii Locale cărora le aparțin.” [69] Întrunirile urmau să aibă loc sub coordonarea principalului episcop al Bisericii din Constantinopol sau, în lipsa acestuia, a unuia dintre episcopii seniori ai Bisericilor Locale, după ordinea dipticelor.

Biserica Ortodoxă Rusă a văzut întrunirile Episcopale din diasporă ca organisme consultative chemate să coordoneze acțiunile ierarhilor din diferitele Biserici Ortodoxe locale, fără nicio diminuare a statutului lor independent. [70] Pentru Constantinopol însă, înființarea întrunirilor episcopale a fost un pas către desființarea treptată a prezenței Bisericilor Locale în diaspora. Într-un număr semnificativ de țări, trimișii Patriarhiei Constantinopolului și-a asumat funcția de a reprezenta toate Bisericile Locale în fața statului și de a emite declarații publice în numele lor, nu arareori fără acordul lor.

9. Concluzie

Ideile noii concepții eclesiologice a Patriarhiei Constantinopolului contrazic în mod clar Tradiția Ortodoxă și prevederile canoanelor, drept urmare Patriarhia Constantinopolului este pusă în situația de a contesta Sfânta Tradiție și de a cere revizuirea ei. Patriarhul Bartolomeu a declarat că „noi ortodocșii ar trebui să ne supunem autocriticii și să ne revizuim eclesiologia dacă nu dorim să devenim o federație de biserici după modelul bisericilor protestante”. [71] Pentru a evita această amenințare artificială, el consideră că este necesar să se recunoască urgent „că în Ortodoxia Universală nedivizată există un singur „Cap” nu numai onorific, ci și un „Cap” cu obligații speciale și puteri canonice. așa cum sunt stabilite de Sinoadele Ecumenice”. [72]

Condamnăm și nu acceptăm prevederile teoretice ale noii concepții eclesiologice a Patriarhiei Constantinopolului, precum și actele practice inegale și ilicite întreprinse pentru implementarea concepției menționate mai sus în viața bisericească contemporană. Aceste prevederi și acțiuni nu sunt în concordanță cu Tradiția Ortodoxă și subminează fundamentele canonice ale Bisericii Universale, provoacând prejudicii nespuse unității Bisericilor Ortodoxe Locale.

Înălțând rugăciunea noastră pentru „ca să fie păstrată unitatea și adevărata credință în Biserica Ortodoxă din întreaga lume”, noi, Episcopii Bisericii Ortodoxe Ruse, chemam pe frații noștri, Sfinții și Binecuvântații Întâistătători ai Sfintelor Biserici ale lui Dumnezeu, ierarhi ortodocși, preoți și diaconi iubitori de Dumnezeu, cinstiți călugări și călugărițe și evlavioși mireni care alcătuiesc împreună Deplinătatea Bisericii Universale a lui Hristos, să ni se alăture în această rugăciune arzătoare către Domnul Iisus, singurul și adevăratul Cap al Bisericii, ca să adune împreună, cu voia Tatălui Ceresc și prin harul Duhului Sfânt, pe cei dezbinați, ca să alunge toate ereziile și schismele din grădina Sfintei

Ortodoxii, ca să reducă la nimic orice vrăjmășie și rușine, orice minciună, pentru ca „cu o singură gură și o singură inimă” să fie slăvit în Biserica cea Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească sfântul Nume al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin.

[1] A se vedea: «Το Οικουμενικό Πατριαρχείο στην Λιθουανία» pe site-ul web Фос Фанариу. (**https://fosfanariou.gr/index.php/2023/03/21/to-ecun-patriarxeio-stin-lithouania/**)

[2] Ciprian al Cartaginei, Sfântul mucenic. Despre unitatea Bisericii.

[3] Ignatie din Antiohia, Sfântul mucenic. Epistola către Smirneni , VIII, 2.

[4] Irineu de Lyon, Sfântul mucenic. Împotriva ereziilor , II, XXIV, 1.

[5] Poziția Patriarhiei Moscovei cu privire la primatul în cadrul Bisericii Universale , p. 2 (3).

[6] Panteleimon Manousakis, Arhimandrit, profesor la Colegiul Sfintei Cruci (USA):„ Manoussakis, John Panteleimon. Primacy and Ecclesiology: The State of the Question // Orthodox Constructions of the West. Ed. by G.E. Demacopoulos and A. Papanikolaou. New York: Fordham University Press, 2013. P. 229, 232.

[7] Elpidofor (Lambriniadis), mitr. Primus sine paribus: Răspuns la poziția Patriarhiei Moscovei cu privire la problema primatului în Biserica Universală.

[8] Elpidofor (Lambriniadis), mitr. Primus sine paribus: „Biserica întotdeauna și sistematic a înțeles persoana Tatălui ca primat („monarhia Tatălui”) în comuniunea persoanelor Sfintei Treimi. Dacă ar fi să urmăm logica textului Sinodului rus, ar trebui să afirmăm și că Dumnezeu Tatăl nu este cauza fără început a divinității și a paternității... ci devine primitorul primatului său. De unde? De la alte persoane ale Sfintei Treimi?”

[9] Omilie a Arhiepiscopului Americii Elpidofor în Biserica Episcopală Sfântul Bartolomeu, New York, 10 iunie 2023.

[10] „Este de neconceput ca o Biserică Locală, mai ales o Biserică care a primit ceea ce este grație inițiativelor și acțiunilor Patriarhiei Ecumenice, să rupă comuniunea cu ea, întrucât din ea decurge canonicitatea ființei sale”. (Mitropolitul Amfilohie al Adrianopolei, Negând Patriarhiei Ecumenice, renegi sursa propriei tale ființe – web: Orthodoxia.info).

[11] „Patriarhia Ecumenica... are jurisdicție canonică și toate privilegiile apostolice în a purta responsabilitatea pentru păstrarea unității și comuniunii în cadrul Bisericilor Locale”. (Cuvânt de deschidere al Patriarhului Constantinopolului Bartolomeu la întrunirea ierarhilor Patriarhiei Constantinopolului din 1 septembrie 2018).

[12] Elpidofor (Lambriniadis), mitr., Primus sine paribus: un răspuns la pozițiile Patriarhiei Moscovei

privind primatul în cadrul Bisericii Universale.

[13] Discurs al Patriarhului Constantinopolului Bartolomeu la seminarul „Reacția bisericilor și comunităților religioase la război și conflict”, Vilnius, 22 martie 2023.

[14] Cuvânt introductiv al Patriarhului Constantinopolului Bartolomeu la întrunirea ierarhilor Patriarhiei Constantinopolului din 1 septembrie 2018.

[15] Ibid.

[16] Omilie a Patriarhului Constantinopolului la vecernie în Biserica Sfântul Andrei din Kiev, 21 august 2021.

[17] Scrisoare a Patriarhului Constantinopolului Bartolomeu către Preafericitul Arhiepiscop al Albaniei Anastasie din 20 februarie 2019.

[18] Omilie a Patriarhului Constantinopolului Bartolomeu la ceremonia de decernare a premiilor de doctorat la Academia Sfântul Petru Movila din Kiev, 22 august 2021.

[19] Citat din: Jannis Spiteris, La Critica Bizantina del Primato Romano nel secolo XII. Roma , 1979 (Or. Chr. Ap. 208), p. 325-326.

[20] Citat din: I. Karmiri, Τὰ δογματικὰ καὶ συμβολικὰ μνημεῖα ... Graz, 1968, T. eu. p. 560 (640).

[21] Citat din: I. Karmiri, Τὰ δογματικὰ καὶ συμβολικὰ μνημεῖα ... Graz, 1968, pp.927-930 (1007-1010).

[22] Citat din: I. Karmiri, Τὰ δογματικὰ καὶ συμβολικὰ μνημεῖα ... Graz, 1968, pp.939-940 (1025-1026).

[23] „Un om nu poate deveni capul Bisericii lui Hristos... Doctrina necesității inevitabile a prezenței unui cap suprem al întregii Biserici a lui Hristos a apărut ca urmare a unei mari scăderi a credinței în capul invizibil al Bisericii, adică în Domnul Iisus Hristos și în prezența și acțiunea Sa în cadrul Bisericii, precum și ca rezultat al declinului iubirii pentru El.” (Gorazd de Praga, sfânt mucenic. 1168 de întrebări și răspunsuri despre credința ortodoxă , 343, 388.)

[24] Revista Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse nr.60 din 23-24 septembrie 2021.

[25] Citat din hotărârea Sfântului Sinod al Patriarhiei Constantinopolului din 11 octombrie 2018 privind primirea în comuniune a lui Filaret Denisenko și Macarie Maletici.

[26] „Dacă vreun cleric are vreo problemă împotriva altui cleric, să nu-și părăsească episcopul și să apeleze la curțile lumești; dar mai întâi să expună problema în fața propriului său episcop, sau cu consimțământul aceluiași episcop să fie supusă problema judecății unor persoane alese de către fiecare dintre părți. Iar dacă cineva va încălca aceste hotărâri, să fie supus pedepselor canonice. Iar dacă un cleric are o plângere împotriva episcopului lui sau a oricărui alt episcop, să se hotărască de sinodul provinciei. Iar dacă un episcop sau un cleric va avea o problemă cu mitropolitul provinciei, să recurgă la exarhul eparhiei, sau la scaunul Cetății Împărătești a Constantinopolului și acolo să se judece” (canonul al IX- lea) . al Sinodului IV Ecumenic).

[27] Din comentariul la canonul al 17 -lea al Sinodului IV Ecumenic. Vezi: Episcopul Nicodim (Milaș), Canoanele Bisericii Ortodoxe și interpretarea lor (în rusă), Moscova, 1996, vol.1, p.374.

[28] Pidalion. Tâlcuire la canonul al 9 -lea al Sinodului IV Ecumenic.

[29] Εγκύκλιος της μιας αγίας καθολικής και αποστολικής εκκλησίας επιστολή προς τους απαντοχθούδοχθούδοχολικής Εν Κωνσταντινουπόλει, 1848. (§ 14).

[30] Acei episcopi care s-au pocăit chiar și-au scos în public panaghiile, semn al demnității episcopale.

[31] În ciuda importanței Sinodului din 1998 de la Sofia, trebuie menționat că poziția Patriarhului Bartolomeu, care l-a prezidat, nu a fost chiar canonică. El a susținut primirea prin „iconomie extremă” a „ierarhilor” hirotoniți în timp ce erau în schismă de către persoane ce fuseseră depuse și excomunicate din Biserică, în timp ce majoritatea celor prezenți la sinod au susținut primirea lor prin hirotonire canonică. Această poziție este reflectată și de poziția Sinodului Bisericii Ortodoxe Ruse privitoare la hotărârile Sinodul Întâistătătorilor și Ierarhilor Bisericii Ortodoxe Locale din Sofia.

[32] Vezi canonul 5 al Sinodului de la Sardica.

[33] Canonul al 14- lea al Sinodului de la Sardica: „Dar mai înainte de s-ar cerceta toate cu băgare de seamă şi cu credinţă, cel lipsit de comuniune să nu-şi atribuie sieși comuniunea până nu se va lămuri cauza”. Canonul al 29- lea (38) al Sinodului de la Cartagina: „Aşijderea sinodul întreg a hotărât ca cel ce pentru lenevirea sa a fost excomunicat, sau episcopi, sau orice fel de cleric, dacă în timpul excomunicării sale ar îndrăzni să se împărtăşească înainte de a fi ascultat, acela să se judece, că însuși a adus asupra sa hotărâre de condamnare.”.

[34] Canonul al 15- lea al Sinodului din Antiohia: „Dacă vreun episcop, pârât pentru oarecare vinovăţie, s-ar judeca de către toţi episcopii din eparhie şi toţi de acord ar aduce împotriva lui o hotărâre, aceasta să nu se mai judece de alţii, ci să rămână întărită sentinţa dată cu unanimitate de către episcopii din eparhie.”; Canonul 105 (118) al Sinodului de la Cartagina: „Oricine, nefiind în comuniune în Africa, ar trece pe ascuns spre a intra în comuniune în părţile de peste mare se va păgubi de clericatul său”. Scrisoare a Sinodului de la Cartagina către Papa Celestin: „Cei care au fost excomunicați în eparhia lor

să nu fie primiți în comuniune de către Sfinția Voastră... Indiferent de cauzele care apar, ele trebuie încheiate în propriile provincii.”

[35] Scrisoarea Patriarhului Constantinopolului Bartolomeu către Patriarhul Moscovei și al Întregii Rusii Kiril nr. 1119 din 24 decembrie 2018.

[36] Comunicatul secretarului general al Sfântului Sinod al Patriarhiei Constantinopolului din 17 februarie 2023 cu privire la apelurile clericilor din Lituania.

[37] Comunicat despre lucrările Sfântului Sinod al Patriarhiei Constantinopolului din 28 iunie 2023.

[38] A murit în anul 2022.

[39] Patriarhul Serbiei Porfirie, Apel privind teroarea de stat împotriva Bisericii Ortodoxe Ucrainene , 28 martie 2023.

[40] Mesajul cancelariei Sfântului Sinod al Episcopilor Bisericii Ortodoxe Poloneze la 2 aprilie 2019.

[41] Procesul-verbal al întrunirii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse nr.125 din 17 octombrie 2019 și nr.151 din 26 decembrie 2019; nr.77 din 20 noiembrie 2020.

[42] Acești foști clerici care fuseseră demiși de o curte bisericească au fost „restabiliți” in cin de către Sinodul Patriarhiei Constantinopolului (vezi mai sus, secțiunea a 2-a).

[43] Vezi: canoanele 12, 15, 32 și 33 apostolice; canoanele 15 și 16 ale Sinodului I Ecumenic; canoanele 5, 6, 10, 11, 13, 20 și 23 ale Sinodului IV Ecumenic; canoanele 17 și 18 ale Sinodului Trulan; canonul al X-lea al Sinodului al VII-lea ecumenic; canoanele 3 și 6 ale Sinodului din Antiohia; canoanele 20 , 23 (32), 105 (118), 106 (119-120) ale Sinodului de la Cartagina.

[44] Canoanele Sfintelor Sinoade Ecumenice și interpretarea lor (în rusă), Moscova, 2011, pp.665-666.

[45] A se vedea mai sus, secțiunea a 2-a.

[46] Canoanele Sfintelor Sinoade Ecumenice și interpretarea lor (în rusă), p.342.

[47] „Întâistătătorii sfintelor biserici din Cipru se vor bucura, fără dispută sau vătămare, potrivit canoanelor fericiților părinți și ale vechilor obiceiuri, de dreptul de a săvârși pentru ei înșiși hirotonirea preafericiților lor episcopi” (canonul al VIII- lea al celui de-al III-lea Sinod Ecumenic).

[48] Sinodul de la Constantinopol din 1593 a stabilit că Întâisătătorul Bisericii Ruse „este și să fie numit frate al Patriarhilor ortodocși și că, în virtutea acestui titlu, este egal în treaptă, Scaun și demnitate și trebuie să semneze după obiceiul Patriarhilor ortodocși astfel: „Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii și al Țărilor Nordului”” (Actul Sinodului de la Constantinopol din 1593).

[49] Scrisoare a Patriarhului Constantinopolului Atenagora către locțiitorul scaunului patriarhal al Bisericii Ortodoxe Ruse, mitropolitul Krutitsky și către Pimen de Kolomensk nr.583 din 24 iunie 1970.

[50] Interviu acordat de mitropolitul Prusiei Elpidofor (Lambriniadis) agenției de presă macedonene Atena, iulie 2018.

[51] Cf. Tomosului de autocefalie al Bisericii Ortodoxe Sârbe din 1879: „De acum înainte ea va fi canonic desinestătătoare, independentă și autonomă, al cărei cap, ca și al tuturor Bisericilor Ortodoxe, este Dumnezeu-Omul, Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos”.

[52] Această prevedere a Tomosului a fost criticată în declarația secretariatului Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Albaneze din 15 noiembrie 2022. Documentul Bisericii Albaneze afirmă că Tomosul acordat ei nu conține nicio prevedere prin care Scaunul Ecumenic să fie recunoscut cap al Bisericii Universale, de asemenea însăși Biserica Albaneză este numită „sora”, în timp ce BOU este numită în Tomosul ei – „fiică”. Un ierarh al Bisericii Ortodoxe Bulgare scrie astfel: „ Se are în vedere nu o oarecare supremație simbolică a Scaunului Constantinopolului sau primatul în sensul primului dintre egali. În Tomos problema primatului este asociată drepturilor exclusive ale Întâistătătorului Bisericii din Constantinopol asupra întregii Bisericii Ortodoxe... Se încearcă prin prevederile Tomosului să se dea o canonicitate pan-ortodoxă acțiunilor anticanonice ale Patriarhiei Constantinopolului legate de problema ucraineană și a puterilor declarate de jurisdicție extrafrontalieră pe teritoriul canonic al Bisericilor Ortodoxe autocefale Locale” (Daniel, mitropolit de Vidin, Pentru Unitatea Bisericii (în limba rusă), Moscova, 2021, p.25, 38).

[53] „Din păcate, în cazul autocefaliei ucrainene, Patriarhul Ecumenic se dezice de rolul său tradițional de coordonator, care presupune exprimarea și punerea în aplicare a hotărârilor sinodale ale Bisericilor Ortodoxe Locale și, prin urmare, refuză să convoace un Sinod Pan-Ortodox sau un Sinod al Întâistătătorilor. Dimpotrivă, la fel ca papa, el: 1. Acționează fără a ține seama de granițele teritoriale ale jurisdicției aparținătoare de Biserica Rusă, recunoscute de el însuși până de curând; 2. El ia decizii suverane și independente contrare opiniei nu numai a Bisericii Ucrainei, ci și a Bisericilor Ortodoxe Locale; 3. El susține că episcopii ortodocși din întreaga lume sunt obligați să accepte orice hotărâri luate de el; 4. Consideră că decizia sa nu are nevoie de aprobarea celorlalte biserici și nu poate fi contestată” (din scrisoarea deschisă a preoților, monahilor și mirenilor Bisericii Ortodoxe a Eladei publicată în septembrie 2019). „Este clar în acest caz că avem de-a face cu dorința Patriarhiei de Constantinopol de a anula valabilitatea acestor canoane și de a-și însuși drepturi care nu au fost niciodată acordate vreunuia dintre episcopii Bisericii Ortodoxe. Din păcate, acest lucru ne amintește de încercările de tristă amintire ale episcopului Romei de a uzurpa puterea în cadrul Bisericii. Știm cu toții la ce a dus acest lucru” (Daniel, mitropolit de Vidin, Pentru unitatea Bisericii [în limba rusă], p.27).

[54] Expresia folosită de mitropolitul Nichifor de Kykkos și Tylliria în prezentarea sa la o conferință la

Moscova din 16 septembrie 2021. Vezi: Ortodoxia Mondială: Primatul și Sobornicitatea în lumina Învățăturii Ortodoxe (în rusă), Poznanie, Moscova, 2023 , p.268.

[55] „Dacă cineva... a convertit un loc la unitatea catolică și l-a ținut în jurisdicția sa timp de trei ani și nimeni nu a pretins acel loc de la el, atunci după aceasta nu i se poate pune nicio acuzație, chiar dacă în această perioadă de trei ani a existat un episcop care ar fi putut să-l pretindă, dar a tăcut".

[56] „Parohiile din fiecare eparhie... ar trebui să se afle sub autoritatea directă a episcopilor care le administrează, cu atât mai mult, dacă timp de treizeci de ani le-au avut în administrarea și îndrumarea lor fără ca acest fapt să fie contestat".

[57] „Tomosul Patriarhului Constantinopolului Meletie al IV-lea" în Ortodoxia în Estonia. Cercetări și documente (în rusă), Poznanie, Moscova, Enciclopedia Ortodoxă vol.2, pp.42-45.

[58] „Actul Patriarhului Constantinopolului Dimitrie și al Sfântului Sinod al Patriarhiei Constantinopolului din 3 aprilie 1978 privind încetarea valabilității Tomosului Patriarhului Constantinopolului Meletie al IV-lea din 1923" în Ortodoxia din Estonia (în rusă), pp.207-208; Scrisoare a Patriarhului Constantinopolului Dimitrie către mitropolitul Suediei și Scandinaviei Pavel din 3 mai 1978' în Ortodoxia în Estonia (în rusă), pp.208-209.

[59] „Actul patriarhal și sinodal al Patriarhiei de Constantinopol privind reînnoirea Tomosului patriarhal și sinodal din 1923 privind Mitropolia Ortodoxă Estonă" în Ortodoxia în Estonia (în rusă), pp.314-317.

[60] Vezi: Nichifor, Mitropolit de Kykkos și Tylliria, Problema ucraineană contemporană și rezolvarea acesteia în conformitate cu sfintele și dumnezeiești canoane (în rusă), Poznanie, Moscova, 20121, p.32. Tot aici sunt aduse o mulțime de mărturii ale acestei recunoașteri de către Biserica de Constantinopol (pp. 32-42).

[61] „Aceeași regulă va fi respectată în celelalte eparhii și provincii de pretutindeni, astfel încât niciunul dintre iubiții de Dumnezeu episcopi să nu preia controlul asupra vreunei eparhii străine... ca să nu fie încălcate canoanele părinților ca să nu se strecoare sub forma lucrării sfințitoare mândria puterii lumești, și să nu pierdem treptat și fără să ne dăm seama, libertatea pe care Domnul nostru Iisus Hristos, Eliberatorul tuturor oamenilor, ne-a dăruit-o prin sângele Său".

[62] Din scrisoarea Patriarhului Constantinopolului Bartolomeu către Mitropolitul Ținuturilor Cehiei și Slovaciei, Hristofor nr.102 din 4 februarie 2012 (motivul scrisorii a fost sărbătorirea la Praga a împlinirii a 60 de ani de autocefalie a Bisericii Ortodoxe a Ținuturilor Cehiei și Slovaciei: „În cazul repetării unor evenimente similare prin care se celebrează acordarea unei autocefalii nevalide și considerate inexistente impusă prin acțiunile Patriarhiei Moscovei Bisericii Ținuturilor Cehiei și Slovaciei, Patriarhia Ecumenică va fi obligată, din păcate, să anuleze canonicitatea autocefaliei acordate Bisericii voastre în urmă cu paisprezece ani, să întoarcă Bisericii Ținuturilor Cehiei și Slovaciei statutul de autonomie pe care l-a avut anterior și să o șteargă din Sfintele Diptice ale Bisericilor Ortodoxe autocefale, unde ocupă locul al paisprezecelea, și să informeze toate Bisericile Ortodoxe surori de acest fapt".

[63] Anastassiadis A., „Un „Vatican anglicano-orthodoxe” a Constantinople?: Relations interconfessionnelles, rêves impériaux et enjeux de pouvoir en Méditerranée orientale a la fin de la Grande Guerre” în Voisinages fragiles: Les relations interconfessionnelles dans le Sud- Est européen et la Méditerrannée orientale 1854-1923: Contraintes locales et enjeux internationaux , ed. de A. Anastassiadis, Athènes, 2013, pp.283-302.

[64] Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια. 1922, p. 130.

[65] În special, în 1993, când Patriarhia Ierusalimului a decis să reinstaureze eparhia sa existentă anterior în Australia și a numit un exarh în ea, această decizie a provocat o reacție extrem de negativă din partea Patriarhiei Constantinopolului. La o sesiune extinsă a Sinodului Bisericii din Constantinopol, care a avut loc la Istanbul în perioada 30-31 iulie 1993, cu participarea întâistătătorilor Bisericilor Alexandriei și Eladei, precum și a reprezentanților Bisericii din Cipru, doi arhierei ai Patriarhiei Ortodoxe a Ierusalimului au fost depuși din treapta ierarhică, iar Patriarhul Ierusalimului Diodor a fost acuzat de „încălcare nelegiuită” a sfintelor canoane și ducere în ispită și dezbinare a poporului grec. Biserica din Constantinopol a încetat să-l pomenească în diptice, dar în virtutea „milei și iubirii de oameni” i-a dat timp să se pocăiască și să renunțe la decizia de a înființa o jurisdicție a Patriarhiei Ierusalimului în Australia sub amenințarea decăderii din treapta arhierească. În aceste împrejurări, Patriarhul Diodor a fost nevoit să renunțe la planurile sale de a înființa un exarhat în Australia și în alte țări ale diasporei, după care a fost din nou pomenit în diptice, iar episcopii depuși din treapta ierarhică au fost repuși în scaun. Vezi: „Biserica Ortodoxă din Constantinopol” în Enciclopedia Ortodoxă (în rusă), Moscova, 2015, vol.37, p.289.

[66] Această logică a fost folosită de Constantinopol atunci când fostul episcop de Serghiev Possad Vasile (Osborne) a fost primit în Patriarhia Constantinopolului în 2006 fără o scrisoare de eliberare din partea Bisericii Ortodoxe Ruse (în 2010, Sfântul Sinod al Patriarhiei Constantinopolului l-a depus pe acest episcop Vasile din treapta ierarhică și din monahism în legătură cu dorința lui de a se căsători).

[67] Scrisoarea locțiitorul scaunului patriarhal al mitropolitului Moscovei Pimen către Patriarhul Constantinopolului Atenagora nr.85 din 14 ianuarie 1971.

[68] Declarația Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse din 15 aprilie 2008.

[69] Documentul celei de-a patra conferințe pre-sinodale pan-ortodoxe „Diaspora ortodoxă. Decizie”, Chambésy, 2009.

[70] Participarea ierarhilor Bisericii Ortodoxe Ruse la aceste întruniri a fost oprită conform declarației Sfântului Sinod datorită intervenției ilegale a Patriarhiei de Constantinopol pe teritoriul canonic al Bisericii Ortodoxe Ruse din 14 septembrie 2018.

[71] Interviul Patriarhului Constantinopolului Bartolomeu în ziarul „Etnikos Kirix” din 13 noiembrie 2020.

[72] Ibid.

O sursă: https://mospat.ru/ro/news/90540/